

SIDE

Eesti raudtee- ja posti-telegraafi-telefoni-teenijate kutse-organisatsioonide häälkandja

Tellimise hinnad:	Ilmub üks kord kuus	Kuulutuste hinnad:
Aastas postiga Mk. 180.—	Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, ladudes, raudtee- ja posti-telegraafi-teenijate kutseorganisatsioonide ja nende osakondade juhatuste juures, kõigis postkontorites ja lehe tellimise kohtil. Toimetus ja talitus: Tallinnas, Tehnika t. 16. Telefon Balti keskj. 201.	1/1 lehekülj Mk. 3000.—
" postita " 150.—		1/2 lehekülge " 1500.—
1/2 „ postiga „ 100.—		1/4 „ „ 750.—
1/2 „ postita „ 85.—		1/8 „ „ 400.—
Üksiknumber „ 20.—		Tekstis 50% kallim.

Nr. 11/12 November/Detsember 1925 a. II. aastakäik

Hea soov kõigile Eesti raudtee- ja postlastele.

Möödunud on nood muistsed ajad, mil elu aastasade vältel sihtus määratuil radadel, mil „eile“ sarnanes „homsele“, mil uudsust ei töötanud lähem tulevik. Oleme muutuste keerdu paisatud, rühkiva edu pöörasesse tantsuhoogu kistud. Ja aimame vaid tumedalt, mida kaasa toob saabund moment, aimame vaid — aga ei tea . . . See, mis vankumata seisnud alles tunni eest, hirvitates kaduvuse ja igaviku üle, — lamed ju järgmisel silmapilgul pihus ja põrmus, see mis üllatas omas majasteelikus püsivuses — valgub laiali hõreda hommi-kuuduna . . .

Tempora mutatur et nos mutamus in illis!

Erilist närve pingutust, erilist tahte ning energia koondust nõuab ärev aeg. Kellel puudub jõud võitluseks — see hävitatud saab, see hääbuma peab, teed andes teistele. Pole armu, pole halastust. Nõrk surmale määratud, nõrk karmi saatse pillelda jäetud.

Aga üksik on alati nõrk. Üksik on teistele tõugata, üksik on väeti ja võimetu: **Ühenduses koondub jõud.**

Kuidas on meie raudtee- ja posti-telegraafi-telefoni teenijaskonnaga lood ses suhtes. Julgeb see, nimeliselt suur pere, välja astuda enese eest? Suudab kaitsta omi huvisid, omi sihte?

Kurvad väljajaated . . .

Oleme veel säased tormis. Jõuetu salk. Korratu salk, olgugi et meie arv tuhandeteni tõusnud. Kriiksub ja ragiseb veel meie organisatsioonide lödev mehhanism. Kulutame tihtipeale oma jõudu vastastikku hõõrumiseks, õhutame jonnilegikest, kisume tigudena karpi. Ega ulata meie huvide piirkond üle kambriläve.

Kui kaugele oleme jõudnud organisee-

rimistöödega? Häbi ütelda, et meist umbes üks kolmandik kaasvõitlejad veel metsikud on, kes organisatsioone tänini eitanud. Meil on olemas keskorganisatsioonid, — raudteelastel kutseühingute Keskühig, kuid nimepidi on need meil. Nad ei suuda midagi suuremat, tähtsamat, ära teha ega ette võtta, on seotud käsist ja jalust, ning just liikmete tegevusetuse tõttu. Ja need, viimased arvavad, et liikmemaksu õiendamiseks on seltskondlised kohustused kõik täidetud, et nad oodata võivad, millal nüüd praetud pardid avasuhu lendavad.

Kongressidel seatakse üles mitmesuguseid eluküsimusi, võetakse vastu tähtsaid resolutsioone, kuid suurem oa neist jääb vaid ilusaks sooviks. Just ellepärast, et liig ükskõiksed ning loiid oleme. Las teised teevad!

Palgaküsimuse kallal on näritud ju kolm aastat ja kui kaugele on sellega jõutud? Mitte kaugemale kui rihmapingutamiseni. Küsitakse — miks ei ole selleks Keskühingu juhatus elulisem, miks ei nõua ta? Tähendab — ikkagi teised! Aga mis häält tuleb teha siis Keskühingu juhatusel, kui kõrvalt mõni metsik „kutseühingu liikmena“ alla kirjutates, ajalehtedes selatama tõttab: Keskühingu nõudmine olla häbematu, teenijad seda sugugi ei pooldavat!

Loiduse tõttu oleme sattunud niisugusesse ajajärku, kus nüüd pealtvaatajaiks võime olla, kuis tõstetakse palkasid 50. tuhandelistes palgaastetes 25-tuhandeliste lisadega. Ja meie vaikime! Vaikime ja nalgime . . .

Meil tuleb poolekuu palga suuruste toetusrahade väljapressimiseks saata küm-

neid märgukirju ja samal ajal võidakse summe kinkida keskasutuste juhtidele väljamaa lõbureisideks, tunnelite ning kaevikute ehitamiseks.

Aasta päevad seisab küsimus selgitamata, kas oleme me üldse *riigiteenijadki*.

Teist aastat hirvitatakse meie kallal kavakindluseta koosseisude kärpimistega, tööde suurendamisega ning tööaja rohkendamisega, luuakse paragrahve ning „katsumise“ määruseid, mille abil üht või teist meie nõrgalt koondatud ridadest välja tõugata. Ja kes süüdi; et meiega nii vähe arvestatakse? Ainult ise! Omad vitsad peksavad valusalt.

Jätame kord energiaraiskamise enesevaheliseks nägelemiseks ja kadetsemiseks, et maksma panna oma „mina“, et luua kindlat ning üksmeelset raudtee- ja postlaste korporatsiooni, vabast igasugusest rämpsumust, kadestajatest, ironiseerijatest, ülemast — alamani, vaatamata astme või teenistuse peale, et ühistel tahetel meie välismaa ametvende eeskujuni edasi jõuda. Virgugem selleks, Eesti pojad, Eesti riigi sideteenistuses! Näidakein, et voolab meie soontes vana Kalevite veri, maha turunaiselik nääklemine, maha egoistlik „mina“-kultus!

Üles ühisele tööle!

Z.

Ühest unustatud seaduse-eelnõust.

„Suure Vene revolutsiooni ajal ja kohe peale selle tõusis ellu iseteadmatalt igas rahvuslikult mõtlejas isikus tunne, et midagi, mis enne sidus, — et ee puruneb, vabaneb. Nagu oks taime küljes, mis olude sunnil vastu maad painutatult, tungi tunneb iseseisva puuna elama hakata ja juured maa sisse ajab, mille järele teda valuta võib ära lõigata suure puu küljest, nii on olemas see iseseisvuse tung ka rahvas, üksikus isikus. Ta tegutseb iseseisvuse poole tihti otse loomusunniliselt, iseenesele teadmatalt ja aruandmatalt, miks või mille nimel see sünnib.

Kui 1917. a. lõpul ja 1918. a. algul Vene väed juba aimasid, et neil sakslaste eest Eestimaa piiridest taganeda tuleb, siis hakati tasahiljakesi tegema evakueerimise eeltöid. Eriti oldi kibedalt tööl raudtee veerevmaterjali ja inventari evakueerimiseks valmispanemise kallal. Selleks saadeti isegi Peeterburist komissarid kohale ja kohalik pahempoolne ollus aitas sellele agardalt kaasa. Rahvale seletati avalikkudel koosokutel, et veerev-intentaar tuleb just selleks ära viia, et ta sakslaste kätte ei satuks.

Sakslased olid meile vaenulikud, eestlases ei saanud nende vastu olla mingit kaastundmust, eriti just töölises mitte. Ei olnud ka mingit kindlust, et sellele pinnale asub oma riik. Aga meie raudteelased talitasid ometi nii, et evakueerimine korda ei läheks, halvasti selle täiesti ja ei lasknud midagi välja viia ega lõhkuda. Mitte sellepärast, et neid venelastele anda ei tahetud, ehk et neid sakslastele hoiti, vaid teati ainult ühte: Need jäävad siia! Üks-puha, milleks. Neid kaitsta oli nii suur

tung, et isegi sõjariistus vastu astuti ja elu kaalule pandi.

Milleks oli seda tarvis?

Mis sündima peab, see sünnib, ja midagi ei sünni ilma põhjuseta.

Kui venelased oleks raudtee veereviventari ära saanud viia, siis oleks sakslased roobaste ümberseadmise ja tee kitsamiseks tegemise ette võtnud. See oleks neile otsekohe võimaluse annud rongidega Saksamaale kihutada. Meie rohke veereviventari tõttu ei olnud seda nüüd tarvis. Sõita võis kuni Ramotskini ja seal laaditi vagunid ümber. See asjaolu tuli meile hiljem kasuks.

Taganemisel oleks sakslased meie maa tühjaks viinud, poleks tülikas ümberlaadimine Ramotskis seda takistanud. Nii on raudteelased, ktiigi algul endale täit aruandmata, suuresti kaasa töötnud meie maa tühjaks röövimise eest hoidmiseks.

Algas sõda Venemaaga. Kogu rahvas elas võitluse nüüd juba täiesti teadlikult kaasa. Sõjas tarvilikka raudtee-pataljone meil algul ei olnud. Nende aset täitsid raudteelased. Seda teab igaüks, kuid sellest teadmisest on vähe. Järeilmõtletaja saab aru, et need on t e e n e d, mis hindamist ootavad.

Teedeministeerium on asunud nimetatud teenete hindamisele ja läbivaatamise alla võtnud seaduse eelnõu *raudteelastele autasu andmise kohta sõjaaegsete teenete eest, mille valmistanud raudteevalitsus*, leides need teened hindamisvääriliseks.

Eelnõu järele arvatakse autasu saamisele õigustatuks need raudteeteenijad, kes Eesti vabariigi algusest kuni vabadussõja lõpuni, olles raudtee teenistuses, on korda

saatnud erakorralikka tegusid, mis harilikust raudteeteenistusest erinevad ja mille-ga riigi loomisele kaasa aidatud. Niisamu-ti arvatakse autasu saamise õiguslsteks isi-kud, *kes silmapaisva hoolsusega ja väsi-matalt oma kohuseid on täitnud.*

Autasu õigustatud oleks saada teenijad hoolimata sellest, kas nad tasusaamise ajal veel raudtee teenistuses on ehk ei. Saaja surma puhul saaks tasu ta perekond. Ainult need ei saa tasu, kes kohtu poolt süüdlaseks tunnistatud kaelakohtuliste süütegude eest . . .

Esimeses järgus antakse autasu tegelikult lahingutest osavõtmise ja väljapaistvate administratiiv korralduste eest, mis kaasa aidanud vabadussõja lõpule viimiseks.

Teises jär-gus — tulepiirkonnas töötamisel otsekoheste ametikohuste täitmise juures ehk nende kõrval riigile suuremate kasulikkude tegude ja korralduste eest.

Kolmandas järgus — samasuguste tegude eest kui teiseski, kuid töötamisel väljaspool tulepiirkonda ja tulepiirkonnas töötamisel sarnaste tegude eest, kui teises jär-gus, kuid vähemate teenetega.

Neljandas järgus — kõigile teenijatele, kes sõja algusest kuni rahutegemiseni oma kohuseid on täitnud laitmatalt ja iseäralise eduga.

Autasu antakse:

a) Pärandavaks maksuta tarvitamiseks üks normaal-talu, ilma tasuta, põllutööministeeriumi korralduste alusel, mille järele sõduritele samasuguseid talusid antakse.

b) Prii korter raudteevalitsuse poolt määratud suuruses, autasu saajale enesele ja naisele eluksaiaks ning lastele täisealiseks saamiseni; töövõimetutele lastele — eluksaiaks.

d) eluaegne prii sõidupilet vabariigi raudteedel autasu saajale enesele, naisele ja lastele; viimastele täisealisteks saamiseni, raudtee korraldusele vastavas klassis.

e) Prii kool ühes õppeabinõudega ühele lapsele kuni keskkooli lõpetamiseni.

g) Raudtee teenistuses olemise aja: *sõja algusest kuni rahutegemiseni* raudteelaste pensioni väliateenimiseks *kolme-kordseks lugemine* ja alama koha peale paigutamise juhtumistel (teenistuse huvi-des) *palga mitte alandamine.*

Autasusaajate õigused vastava autasu saamiseks tehakse selveks sellekohase komisiooni poolt, kes teedeministri algatusel selleks kokku kutsutakse teede- ja sõjami-

nisteeriumi ning riigi raudteevalitsuse esitajatest. Komisjonile paneb ette raudteevalitsus autasude saajatesse puutuvad andmed. Autasusaajate nimekirjad, mis sellele korraldusele vastavalt on kokku seatud, kinnitab vuabariigi valitsus ja selle määruse täitmise järele valvab teedeministeerium.

See oleks peajoontes seaduse eelnõu, mille vastuvõtmist Riigikogu poolt soovib raudteevalitsus, hinnates oma teenijate teenid vabariigi loomise ja vabadussõja päevadel.

Seletuskirjas selle eelnõu juures on tähendatud, et asja läbiviimiseks annaks vabariigi valitsus omalt poolt riigi maata-gavarast raudteevalitsusele ühe mõisa kogu hoonetega, millest nendele raudteelastele, kes maasaajateks ette pandud, normaali talud antakse. Ülejäänud maosa annab raudteevalitsus tasu eest raudteelaste koöperatiividele aiamaaks. Mõisa hoonetesse asutab raudteevalitsus raudtee invaliidide kodu ja puhkenaiaga teenijatele tervisekosutamiseks arstlistel nõuetel. Peale raudtee teenistuse lõppu asetatakse isiklise soovi peale sinna elama ka kõik need, kellel on autasuks korterid määratud. Koöperatiivilt maa eest saadud tasu läheb nimetatud invaliidide kodu heaks.“

Eeltoodud ridu silmitsedes, oli vist mõni meie aiakirja lugija-raudteelane illatunud rõõmust, et niid on teene, mille ta korda saatnud umbes 7—8 aasta eest, ometegi kord riiklist tähelepanu väärinud, on seda ometegi *hindama* hakatud!... Kellele muule selle eest tänu ütelda, kui lahkunud teedeministrile, kel raudteelaste teenid vabadussõjas väga hästi teada! Pidigi ju viimane, kui „oma mees“ seda läbi viima, et parandada, mis eelkäijad, mitte-raudteelased, olid unustanud või hooletusse jättnud, seda enam, et käesoleval aastal raudteelaste organisatsioonide poolt küsimus ülesti näevakorrale kergitati ning Vabariigi Valitsusele seks kaks märgukirja saadeti! — Kahiuks, pole see lugu aga mitte nii! — Midagi sarnast ei ole meil veel kuulda autasustusest või riiklisest tännust

Ei aitanud seda küsimust lahendada ei need, kellelt enne näliu ootasime, ei ka see, kes meie endi ridadest Valitsusse sattus.

Toodud kirjeldus raudteelaste autasustamise üle ilmus 4½ aasta eest, mai kuus, ühes suuremas Talinna ajalehes; oli paigutatud sinna andmetel, mis saadud, arvata-

vasti Valitsuse ringkondadest. Peab eeldama seda nende täpsusest. Tähendab, mingisugune konkreetne kava raudteelaste autasustamiseks on omal ajal tõesti olnud. Kus see kava aga viis aastat on seisnud ehk kelle poolt seisma pandud, see on küsimine, mille peale ootab vastust iga raudteelane, eriti muidugi need, kellel meeles 7. aasta eest üle elatud hädapäevad. Olgu, et sest põnevast ajajärgust nii palju päivi

ning aastaid möödunud, ei taha ükski veel uskuda, et tänulik Eesti riik anult *raudteelasi* mooramehe seisukorda tahaks asetada, kes siis *minna võib, kui ta oma töö teinud*. Võib olla, tuleb neid töid ka tulevikus teha, kuid kuidas vaataksid töölisid siis peremehe peale, kes nende palga miljalgi tasumata jätnud?

Ja sellega peaks hea peremees ka tahtma arvestada!

—y.

Kas arusaamatus või lihtne saamatus?

Käesoleva aasta juuni kuus pöörasid Tallinna telefonivõrgu naisametnikud P. T. teenijate kutseühingu kohalise osakonna poole protestiga „Sides“ nr. 1 ja nr. 2 kirjeldatud *postiametkonna teenijate ametkõrgenduste andmise korra vastu*. See protest jõudis kutseühisusse hilja, ja et temas pealegi niisuguseid konkreetseid väärnähtusi ette ei toodud, milledega oleks pidanud arvestama, siis kutseühisuse poolt sellele protestile käiku ei antud. —

Tähendatud protest väärrib aga tähelepanu just sellest küljest, et protesteerijad ei ole nähtavasti isegi aru saanud, mille vastu nad on.

Teadupärast on asutustes teenijate tubliduse hindamiseks 5-liikmelised komisjonid asutatud, kus 3 liiget administratsiooni ja kaks teenijate poolt. Oleks arusaadav, kui teenijad selle vastu protesteeriks, et administratsioonil komisjonis ülekaal on, kuid Tallinna telefonivõrgu naisametnikud ei leia seda õiglaseks, et nende tubliduse kohta ka oma kaasteeniija võib sõna ütelda.

Kutseühisuse seisukohast on nimelt kaasteeniija oma kaasteeniija kohta väga palju ütelda, sest administratsiooni huvi on ainult asutuse korraliku töö täitmisega piiratud ning temal ei ole juba enam suurt tarvidust piinlikult uurida, kes nimelt teenijatest suuremal ehk vähemal määral hea tööle kaasa aidanud on. Administratsioon talitab ja hindab teenijat tubliduse suhtes üksikute isiklike muljete ja asutuses endas väljakujunenud üldarvamise järgi, kuna aga kõik peensused teenijate töös, nii

omavahelise läbikäimise suhtes, kui ka töö eetika ja muude, mitte eemalseijale nähtavate, kui töö lõbu ning töö tahte tõstmiseks väga tähtsate omaduste teadmine ära jääb. Kaasteeniija aga teab ja tunneb osalt omal najal, kas on tema ametivend tõega tubli töömees ning et tema oma renomee tõstmiseks mitte kõrvalteid ja intriigisid ei kasuta.

Seniajani on attesteerimise komisjonid, vaatamata väheste kogemuste ja muude arusaamatuste peale, oma tööga rahuldavalt hakkama saanud, ja konkreetsete väärnähtuste üle teenijate hindamise alal on kutseühisusele õige vähe proteste tulnud, missugused osalt õigeks ja osalt ka asjatuteks on osutunud. Õiged protestid on keskiuhatuse ettenanekul peavalitsuse poolt ka kõik, kas kohe rahuldatud, ehk parandamise järjekorda võetud.

Teeniasikond peab oma õigust oma teenistuskäigu kohta kaasaräkkida energiliselt ja asjalikult kasutama, ise katsuma õigust teha, aga mitte seda lootma teistelt. Kes oma kaasteeniijate üle administratsioonile oma poolt valitud voliniku kaudu kardab õigeid andmeid anda, sellel puudub kas kodanline julgus, või tahe oma tuleviku eest ise seista.

Eesti riigiteeniija ei ole aga mitte juriidiliselt riigi tööriistaks muudetud, kellega administratsioon oma heaksarvamise järgi võib talitada, vaid riigiteeniija on olema kõik kodaniku õigused. Ning kannab tema sellepärast kohustust, et oma tuleviku eest ka ise hoolitseda.

—II—

Raudteelaste töötingimused mitmesugustel maadel.

Toimetuse märkus: Alljärgnev kirjeldus avaldatakse ülevenemaalise Raudteelaste Liidu poolt I. T. File saadetud andmetel.

Nõukogude Venemaa (S. S. S. R.) Valitsemiskord.

S. S. S. R. sotsialistilise majanduses edustavad tähtsamat osa *natsionaliseeritud* raudteed.

Raudteede natsionaliseerimine on 1917. a. oktoobri revolutsiooni tagajärg, kus riigi- ja era-raudteed Nõukogude võimu otsekohesesse käsutamis-
 misse üle läksid.

Ülevõimu, tehnilisel ja kaubanduslisel alal, esitab teedekomissar, keda valib täidesaatev keskkomitee.

Kogu raudteevõrk koosneb 27 raudteest. Igal raudteel on iseseisev arvepidamine ja valitsus, mis alluvad teedekomissarile.

Töötingimused määratakse kindlaks täidesaateva keskkomitee poolt.

Eksploteerimise tagajärjed.

Raudtee eksploteerimise tagajärjed olid endise valitsuse algul väga mitmekesised. Näiteks olid puhtakasu summad alljärgnevad:

1890. aastal 1,1 miljoni rubla (0,6 prots. kapitalist); 1898. aastal 51,1 miljoni rbl. (12,6 prots. kapit.); 1908. aastal 15,4 miljoni rbl. (1,1 prots. kapit.); 1913. a. 203,9 miljoni rubla (10,5 prots. kapitalist) ja 1916. aastal 419,0 miljoni rubla (14,68 prots. kapitalist).

Olgu tähendatud, et sõjaaegsed andmed ei anna eksploteerimise kasudest tõelikku pilti, sest esiteks, ei ole siin arvestatud rahakursi langetamisega ja teiseks, sisalduvad need arvud ka kõike sõjaaegseid lisamaksusid. Aastad 1917.—1920 olid revolutsiooni, kodusõja, interventsiooni ja blokaadi aastad, millede kestvusel igasugune täpne arvepidamine oli võimatu.

Aastatel 1921—1922 algasid esimesed katsed raudteemajanduse kordaseadmiseks, kuid tagajärge selleks saavutati alles aastal 1922., raha stabiilsuse määramisega. Aastatel 1917.—1920. hävinesid hulgalised raudteevaramused. Purustati 3672 silda, 175.000 versta ulatusel telegraafi ja telefoni ühendusi, 8000 ehitust, 21.250 versta pikkusel raudteed, 2904 pöörangut, 381 veduride-pood. Samuti hävitati ja veeti laiali kohutavas suuruses materjali ja veerevkoosseadet.

Raudtee praegusest olukorrast tema arenemiskäigust viimastel aastatel kõnelevad järgmised andmed:

	1913	1922	1923	1924	Jaani- 1-25
1. RAUDTEEVÕRGU SUURUS (verstades):					
a) laiaroopalised teed	61694	63515	63841	67959	68646
b) kitsaroopalised teed	4415	1567	1437	1279	1217
KOKKU	66109	65082	65278	69238	69863
2. VEEREVKOSSEAD:					
a) vedurid	20030	19067	19507	20211	20086
b) nendest terved vedurid	16538	6775	7924	8898	9147
c) kaubavagunid (tuhandetes)	476	422	405	435	437
d) nendest kaubaliikumiseks (tuhandetes)	398	240	214	230	243
3. VEEREVKOSSEADE RINGJOOKS:					
a) vedurite üldjooks (tuhandetes vedur-verstades)	572365	189950	215071	241728	
b) kaubavagunite üldjooks (miljon telg-verstades)	19599	5455	6868	8619	
4. KAUBALIIKUMINE:					
a) transporteeritavate kaupade üldarv (miljon puudades)	9559	2437	3544	4115	
b) kaupade läbijooks (miljard puud-verstades)	4394	919	1346	1929	
c) laaditud vagunite keskmine arv päevas	33000	9590	11741	13607	
5. TEENIJATE KOOSSEIS:					
1) Teenijaskonna üldarv					
a) alalised	1176725	714898	760889	750169	
b) juhuslised, päevaajalised			108563	52*01	
KOKKU			869452	803670	
2) Teenijate arv verstade järgi					
a) alalised	12.5	12.9	11.0	11.0	10.7
b) juhuslised, päevaajalised				1.5	0.8
KOKKU				12.5	11.5

Ülaltoodud arvude kohta võiks tähendada, et teenijate arv 1913. a. tegelikult 60.000—70.000 võrra rohkem oli, sest et käesolevates andmetes ei ole päevaajalisi arvesse võetud.

S. S. S. R'is algab majandusaasta (eelarve järele) 1. oktoobril ja lõpeb 30. septembril. Ülevenemaaline raudteelaste liit märgib siin juures muuseal, et „puudujäälde likvideerimine on parim tunnustus raudtee olude paranemisest. Kuid neid kiitvaid tagajärge ei saavutatud mitte niipalju administratiiv-majandusliste abinõudega, kui võrd seda saavutati teenijate väsimata töö- ja arusaamisega, et nad ise vastutajad on nende kuuluva raudtee parima tuleviku eest.

Igasugused uuendused raudtee alal arutatakse ühiselt administratsiooni ja organisatsioonide

osavõttel, kusjuures organisatsioonid eriti selle üle valvavad, et need uuendused töölistele mitte kahjulikkudena ei osutuks, vaid kõigepealt nende ainelist seisukorda parandaks.

Tariife määrab tariifinõukogu. Praegused tariifid on umbes 85 prots. ennesõjaaegsetest tariifidest. Postiametkonnaga koostöötamine piirdub posti ja pakide transporteerimises, postvagunite ja raudtee ruumide kasutamisele andmisega jne.

Üksikute raudteede vahelist korrespondentsi toimetab samuti postiametkond.

Raudteevalitsuse ja teenijaskonna organisatsioonide vahelkord.

Üldist vahelkorda majandusorganisatsioonide (administratsioon. Toim.) ja kutseühingute va-

hel määravad kindlaks töö-kodeks ja omavahel sõlmitud kollektiiv-lepingud. Majandusorganisatsiooni juhtivad jõud valitakse kutseühingute otsekohesel osavõttel; kutseühingud võtavad samuti osa administratsiooni tööplaanide väljatöötamisest ja viimased on kohustatud ühinguile oma töödest aru andma. Teedekomissariaadi kolleegium valitakse samuti raudteelaste liidu keskkomitee osavõttel. Tõsisemate küsimuste arutamiseks kutsutakse kokku ühine konverents, mis koosneb keskkomitee juhatusest ja teedekomissariaadi kolleegiumist.

Lahkuminekute puhul palgaküsimuses antakse konflikt otsustamisele teedekomissariaadi vahekohtule ehk otsekohe teedekomissariaadi kolleegiumile. Vahekohtunik peab olema tunnustatud mõlemilt pooltelt. Teised tüliküsimused lahendatakse töö- ja kaitse-nõukogus, (Vene lühenduses: „Sto“) ehk rahvakomissaride üldnõukogus.

Liit ja selle kohalikud orgaanid on õigustatud järjekindlalt ehk tarviduse korral komisariaadi juhte ja üksikute raudteede juhtivaid jõude, samuti osakondade ja tehaste ülemaid inspektore jne., välja kutsuda oma töödest neile aru andma.

Teenijaskonna huvide kaitseks väljaastumisel antakse organisatsioonide esitajaile takistamatalt vaba aega, täie palga väljamaksmisega. S. S. S. R. raudteedel on ellu kutsutud komisjonid ja konverentsid, kelle eriülesanne on kiiremat ja otstarbekohasemat asjaajamist välja töötada ja korraldada. Need konverentsid organiseeritakse ühingute poolt ja koosnevad laialtavalisest töölisesitusest. Nende kompetentsi kuulub töökorraldusest osavõtmine osakondades, tehniliste olude parandamine, administratsiooni poolt kokkuvõtmise mõttes kavandatavate uuenduste arvustamine jne. Nõupidamistest võtab osa peale tööliste veel tehniline personaal. Need konverentsid on palju kaasa aidanud raudtee produktiivsuse tõstmiseks.

Streigiõigus.

Nõukogude Vene raudteedel on streigiõigus maksev, kuid selle õiguse tarvitamises ei ole vajadust (! Toim.), sest töölistele antud õigused lubavad kõiki küsimusi teisel teel lahendada. Streigiõiguse § 61 põhjal on Liidul siiski olemas streigi-kapital. Kuna aga streike ei ole, siis tarvitatakse seda kapitali Liidu kongresside otsuste põhjal väljamaa töölistele abiandmiseks ja tööta tööliste toetuseks.

Teenijaskonna organisatsioonid.

1917. aastal tekkis rida kutseühinguid. Revolutsiooniprotsessi vältel (1919.) liitusid kõik üksikud ühingud kokku ja lõpuks formeeris praegune ülevenemaaline raudteelaste liit. Liit seisab, nii kui põhikirjas öeldud, *leppimata klassivõitluse pinnal* ja tema lõpusiht on: sotsialismi

teostamine proletariaadi diktatuuri abil. Raudteelaste liit kuulub S. S. S. R. professionaalühingute keskkomiteesse.

Raudteelaste ühingus on 813.457 liiget, Ametialade järgi on selles teenijaskonda, vedurijuhte ja nende abisid: 43.410, raudteevalitsuse personali: 31.784, telegrafiste 39.228, töö- ja ehitustöölisi — 148.430.

Töötingimuste korraldus.

Töötingimused määratakse kindlaks üldise tööseaduse (töökodeksi) järgi, arvestades kohalike oludega ja iga tööala sisemise korraga. Üldkokkulepe kinnitatakse Liidu keskkomitee ja teedekomissariaadi poolt. Üldkokkulepe, kui ka osalised lepingud registreeritakse kõik teedekomissariaadis. See registreerimine jälgib kahte sihti: 1) ära hoida töötingimiste halvenemist ja 2) kaitsta kokkulepet riigivõimu autoriteediga. Töötingimuste kestvuse aeg määratakse kindlaks parteiliselt.

Töötingimuste õigusline külg.

Iga lahtilaskmise kohta võib protesti avaldada taksatsiooni ja konfliktide komisjonis, missugused on olemas igal ametialal ja mis koosnevad tööliste ja administratsiooni esitajatest pariteetlisel alusel. Igasugune lahtilaskmine, karistuseks tee stuse vastu eksimise pärast, võib sünnida ainult ülaltoodud komisjonide loal, väljaarvatult kriminaalkuritegude ja üle kahe kuu vangis viibimise puhul. Ka sel juhtumisel võib valida komisjonide poole appelleerida.

Mitteseaduslikke komisjoni otsuseid võib tööinspektoraat tühistada.

Kui taksatsiooni ja konfliktide komisjonides parteide vahel kokkulepet ei saavutata, antakse juhtumine vahekohtu otsustamisele. Teenijad võivad piiramatalt ühiskondlised ametid pidada.

Tööaeg.

Tööaja ülemäär on 8 tundi. Faktilise tööaja ja tööle olemise aja vahel vahet ei tehta. Vaimlise töötajate jaoks on maksev 6—4-tunniline tööpäev.

Rongi ja vedurimeeskondade tööpäev ei tohi vahetpidamata üle 12 tunni ulatada. Ületunde ei tohi olla aastas üle 600 (? ! Toim.). Ületunnid tasutakse kahekordse tasuga. Töökodeks lubab kõigile aastas 2-nädalist puhkust täielise palga väljamaksmisega. Erakorralised puhkused on lubatud. Tööaeg öösel on 7 tundi, kuid tasutakse 8 tunni eest. Harilikult maksetakse raudteevalitsuse seesuguse personaliile, kelle tööaeg kindlaksmäärata, põhipalgale 50 prots. lisatasu.

Ületunnitööd on lubatud ainult töökodeksis ettenähtud kordadel, näiteks, Nõukogude vabariigile, kui ka ühiskonnale ähvardava hädaohu puhul, telegraafi-telefoni liinide parandustel jne.

Palgad.

Töökommisariaat määrab iga üksiku maakonna kohta palkade alammäära kindlaks. Palgaastmeid ja perioodilisi palgakõrgendusi korraldavad Liidu keskkomitee ja majandusorganisat-

sioonid ühisel kokkuleppel. Üldine raudteelaste liit tähendab siia juure: „on isenesest mõista, et palgad olenevad ettevõtte rahalistest tulemustest.“

Raudtee kohta on maksev 24-astmeline palgareedel. Astmete suhe on 1:8.*)

ASTMETE TABEL:

Palga aste	Suhe	N i m e t u s e d				
1	1	Kerge töötajad				Raudteelaste ja majanduspersonal
2	1.2	Kerge, kuid vastutavama töötajad ja rasketöölised				
3	1.5	Raske ja vastutusrikka töötajad				
4	1.8	Töölised madalamal astmel.				Raudteelaste ja majanduspersonal
5	2.2					
6	2.5	Töölised keskmisel astmel.				Keskmine kantsleeri- ja majanduspersonal
7	2.8					
8	3.1	Töölised kõrgemal astmel			Raudteelaste ja majanduspersonal	Kõrgem kantsleeri- ja majanduspersonal
9	3.5					
10	3.9				Raudteelaste ja majanduspersonal	Kõrgem kantsleeri- ja majanduspersonal
11	4.3					
12	4.5				Raudteelaste ja majanduspersonal	Kõrgem kantsleeri- ja majanduspersonal
13	4.8					
14	5.1				Raudteelaste ja majanduspersonal	Kõrgem kantsleeri- ja majanduspersonal
15	5.3					
16	5.5				Raudteelaste ja majanduspersonal	Kõrgem kantsleeri- ja majanduspersonal
17	5.7					
18	6				Raudteelaste ja majanduspersonal	Kõrgem kantsleeri- ja majanduspersonal
19	6.2					
20	6.4				Raudteelaste ja majanduspersonal	Kõrgem kantsleeri- ja majanduspersonal
21	6.7					
22	7				Raudteelaste ja majanduspersonal	Kõrgem kantsleeri- ja majanduspersonal
23	7.5					
24	8					

*) Toimetuse märkus: Palga summade kohta Vene Raudteelaste Liit ei ole andmeid annud.

Nähtavasti, on need nii väikesed, et neist ei juleta kõneleda; ka on muud tingimused liig kiiduväärilised, mis otse kahtlust äratab. Sellest edaspidi rohkem.

Üldiselt on 6 elukallidus-raooni. Esimeses maksetakse kuni 120 prots. kuna järgmistes 120—150 prots. kärpimisi ette võetakse. Kallimasse raooni kuuluvad Moskva, Leningrad, Charkov, Kiiev, Murmani raudtee, Kaukaasia, Tagakaukaasia ja Taschkent.

Liit on palgajaotusega rahul ja võtab selle korraldamisest tegelikult osa.

Vedurijuhid kuuluvad 14—15 astmesse, rongijuhid 11—12.

Perekonnale ka teisi abirahasid ei makseta.

Preemiaid maksetakse veduri- ning jaama-teenijaile umbes 50—60 prots. ulatuses põhipalgast. Peale selle maksetakse veduri- ja rongiteenijaile verstate rahad umbes samas suuruses kui preemiade normid.

Raudteeteenijate palgad on postiteenijate palkadest kõrgemad.

Vedurijuht kulutas oma nädalalalgast:

	1924.a. 1925.a.	
	algul	algul
	%	%
a) korteri peale, kallimates linnades	3,7	4,9
b) 1 paari saabaste peale	57	36
d) ülikonna peale	165	100
e) ühe klg. leiwa peale	1	0,7
g) ühe klg. liha peale.	4,2	2
h) ühe klg. seapeki peale	5,4	3,6
i) ühe liitri piima peale	0,7	0,7
k) 1 tsentner kivisõe peale	2,7	2,5

Palkadest ei tehta mingisuguseid mahaarvamisi.

Ajutise kõrgema ameti kohuste täitmise eest maksetakse vastav vahetasu (kõrgem palk).

Pensioniseadus.

Kõik töölised ja teenijad on kinnituskassade liikmed, Haiguse puhul jääb palgamaksmine ära ja teenija saab kinnituskassa poolt toetust, vastava palga suuruses.

Kinnituskassa maksab surma puhul ühekordset toetust. Kõiki kinnitusorganisatsioone ja rahafonde valitsevad töölised ise. Administratsiooni teenijaskond ei kuulu kinnitusorganisatsioonidesse. Kinnitusfondi maksusid maksavad ainult ettevõtted; töölised maksusid ei nõuta. Eraldi pensionifondi ei ole, kuid on olemas üldine kinnituskassa, mis koosneb pensiooni ja toetuse ja arstlike abiandmise fondidest.

Pensiooniõigus algab arsti poolt invaliidiks tunistamise puhul, vaatamata töövõimetuse põhjuste, teenistusaastate ja vanaduse peale. Ainult vanaduse tõttu töövõimetuks jäänud teenijatele nõutakse 8-aastalist teenistusaega. Pensioniraha maksetakse vastava invaliidisuse järgu põhjal. Esimesse kuuluvad täielised invaliidid. Pensioni suurus on selles järgus 50 prots. vastava maakonna töölise keskmisest palgast. Teises ja kolmandas järgus vähendatakse pension

kahe-kolmandiku ja poole võrra esimese järgu pensionist. Õnnetujuhuste puhul invaliidiks jäänutele maksetakse pension viimase palga suuruses. Ka siin on kolm järku ette nähtud. Õnnetujuhuseks loetakse ka kutsealal töövõimetuks jäämine.

Perekonnaliikmeile maksetakse toitja surma ehk jäljetult kadunuks jäämise puhul pool kuni kaks-kolmandiku esimese järgu invaliidide pensionist. Teenistusest lahkumise ehk vallandamise puhul kaotab teenija kinnitusõiguse, kui tema ennast tööbörseril ei registreeri.

Priisõidupiletid.

Teenijaile antakse aastas kolm priisõidupiletit raud- ja veeteedele, maksvusega kõikides rongides ja laevadel. Perekonnaliikmeile antakse sama arv. Linnalähedustes elutsevad saavad maksuta aastapiletid sõitudeks elukoha ja ametiasutuste vahel. Puhkuse korral antakse priisõidupiletid väljaspool järjekorda.

Teenijatele ja nende perekondadele antakse veel priisõidupiletid: 1) kaugema (300—500 versta) ja 2) ligema (70 versta) sõidu peale. Esimesi — abielus olevatele 12 ja üksikuile 6 piletit aastas. Teisi antakse 48 ja 24.

Samuti võimaldatakse priisõit koolilastele ja arstlikele järelevaldajatele sõitjatele.

Pensionärid, invaliidid ja nende perekonnaliikmed, samuti surnud teenijad omaksed kasutavad priisõidu õigusi 6 kuu jooksul peale pensioneerimise ehk teenija surmajuhtumist; sama õigus on teenistusest vallandatutel.

Venemaal on ainult kaks vaguni klassi „pehhe“ ja „kõva“. Priisõidupiletid on maksvad ainult „kõvas“ klassis.

Väljamaa raudteedele priipiletid ei anta.

Autasud ja trahvid.

Sisemise teenistusekorra rikkumise, töödistsipliinist kõrvalekaldumise ja mitte hoolsa ametikohuste täitmise eest võivad järgmised distsiplinaartrahvid määratud saada: a) hoiatus ja noomitus, b) vali noomitus lahtilaskmise hoiatusega, d) lahtilaskmine ja e) lahtilaskmine kohtu kätte andmisega.

Sunniviisilised ümberpaigutused ei ole lubatavad. Rahatrahvisid ei ole. Distiplinaartrahvide määramise puhul on administratsioon kohustatud karistatavalt ennem kirjalikku seletust nõudma. Karistatavalt on õigus trahvi määramise vastu protesteerida. Karistusest teatatakse teenijale kirjalikult. Tunnistus lahtilaskmise puhul tohib ainult teenistuse alguse ja lõpu kohta andmeid sisaldada, kõik teised märkused ei ole lubatavad. Lahtilaskmisel ilma eelkäivat asja uurimist ei ole lubatav. Autasusid harilikult ei anta, kuid iseäranis tähtsate teenete eest võib teedeülem liidu nõusolekul teenijale autasu määrata.

Korteriüksimus.

Raudteevalitsuste poolt atakse teenijatele elumajad kasutada. Raudteemajades elab umbes 191.000 teenijat ja töolist ühes perekondadega.

Nõukogude võimu ja raudteevalitsuste kaasabil on raudteelased oma vahel ehitusühingud organiseerinud. Osavõtt nendest on väga elav, liikmete üldarv ulatab 45.000. Raudteedevalitsuste poolt tullakse neile ühingutele igatepidi vastu, lubatakse raudteel vedude eest 50 prots hinnaalandust, võimaldatakse krediitide saamist, valmistatakse soodsa hinnaga raudtee töökodades ehituste puuosasid jne. Kortereid jaotab eriko-

misjon, mis koosneb administratsiooni ja ühingu esitajaist.

Üüri võetakse palga suuruse järgi:

Kuupalgaga kuni 30 rublani, võetakse 10—20 kop. pöranda pinna ruutsülla eest; 30—500 rbl., võetakse 20—40 kop.; 50—70 rublani — 40—60 kop. r.-s.; 70—100 rbl., kuni 60—90 kop. r.-s.; 100—150 rbl., kuni 90—1 rbl. 20 kop pöranda pinna ruutsüllast.

Ulatab kuupalk üle 150 rubla, võetakse iga 10 rubla kohta 19 kopikat rohkem ruutsülla eest.

Kütteinete eest võetakse 80 prots. turuhinnast. (Järgneb.)

Kas S. S. S. R. väljaveekaup?

Meile on kätte sattunud lühike kirjeldus nõukogude Vene posti-telegraafi-telefoni liidu 9. kongressi üle.

Alguses märgitakse selles, et liidu tegevuses võib kõigil aladel alalist edenemist ja tõusu tähele panna. Kõige rohkem näitavat progressiivsust liidu liikete aktiivsus ja kasvav huvi sotsiaalpoliitiliste küsimuste vastu.

Organisatsioonides avalduvat viimane sellega, et umbes veerand kõigist liikmetest olevat kuidagiviisi liiduga tegemist teinud; liit muutuvat järjekindlalt liikmetele lähedamaks ja omasemaks.

Pärast neid „positiivseid“ saavutusi tuuakse esile suuremal hulgal arutusel olnud „negatiivseid“ küsimusi.

Üks neist, mis seal teravana näib, olevat tööliste komiteedesse esitajate valimise küsimus. Endise valimissüsteemi asemel, kus valimisi sedelitega toimetati, otsustati tarvitusele võtta igalpool nimeline hääletus. See otsus olevat väga tähtis; lähenevat valijaid eestseisule (milleks seda rippuvust siis tarvis on? Toim.) Üldse oli see küsimus, mis käsitas liikmete ja eestseisuse vastastikkuseid suhteid, tähtsamaks kõneaineks, ja kord kuidas seda käsitati. Näitab, et asja küllalt tarviliseks peetakse.

Järgneb finansküsimus. Kaebatakse, et suur osa liikmeid ei tasu korralikult liikmemaksusid. Küsitakse, kas mittemaksjad ei taha sellega avaldada oma rahulolematust liidu eestseisuse vastu. Edasi näidatakse, et paljud liikmed käivad liidu rahasummadega liig kergehingselt ümber. Otsustatakse kõvendada sellekohast kontrolli. Aruanne näitab, et enam kui pooled sissetulekutest, on välja antud liidu administratsioo-

ni kuludeks. Otsustatakse, et tulevikus ei tohiks viimased kulud mitte üle veerandi tervest eelarvest olla.

Väljaveetud palkade asjus olid palju soodsamad, kui viimasel kongressil. Siis näitas P. T. T. eelarve alalist puudujääki, ja igauks sai aru, et võimalik polnud palkade kõrgendust nõuda. Praegu töötab P. T. T. ametkond küll puudujäägita, kuid siiski ei ole nüüdsed teenijate palgad suuremad kui 50 prots. ennesõjaaegsetest; provintsis ei ulatagi nad selle määrani.

Kõige raskemalt rõhub puudus alamteenijaid; otsustati nõuda neile riietusraha.

Samuti võeti vastu ettepanek, et liidu juhatus peaks sammusid astuma palkade tõstmiseks.

Tunda annab ennast ka tööpuudus; 15 prots. tervest P. T. T. liidu personaalist on tööta. Pooled neist saavad küll liidult toetust, kuid see ei ole kusagil üle 13 rubla kuus. Otsustati ka selleks otstarbeks määratavat summat suurendada, et tööpuudust kannatajad saaks liidu hoolekannet rohkem tunda. —

Mis leiame meie neis lühikestes ridades? Seda, et ka „tööliste ja talupoegade“ riigis, kus juba aastaid pidi paradüüsi maa peal asuma, tõelisi töötajaid üksnes puudused rõhuvad, vaatamata selle peale, et liidu liikmete hulgas „sotsiaalpoliitiliste küsimuste“ tundmises edenevat tõusu on märgata. Puudusi ja hädasid on mitmesuguseid.

Esiteks puudub poliitiline vabadus: ei lubata isegi valimistel oma arvamist vabalt väljendada. Keelatud on salajane hääletus, millist kitsendust vist kusagil n. n. „kodanlikes riikides“ kuulda pole. Kõik käib tsensuri alla: tegu, sõna ja mõte.

Teiseks on rahalised asjad. See neetud kapital, mis pidi seal esimesel kommunisti päeval troonilt tõugatama, põletab ikka veel valusalt edasi, nagu kättemaksuks troonilt tõukamise katse eest. Imelik on küll, et see kapital, raha, ei tee vaeva tema omanikule, vaid sellele, kellel teda ei ole.

Ja kuidas võibki olla teda kellelgi seal, kus palgad ainult 50 prots. ennesõjaaegsetest palkadest on. Pole ka ime, et isikud, kes juhtumisi võõra raha ligi pääsevad, „kergehingeliselt“ kiusatusele vastu ei suuda panna. Kõige rohkem kannatab loomulikult alamametnik, kellele lisaraha nõutakse riiete muretsemiseks.

Kolmandaks valulapseks on ametialal valitsev tööpuudus. Tööta ametvendi peavad aitama teised, kes isegi lootuste varal elavad.

Kõik need puudused on samad, kui muljalgi tuntud, ja mille üle kongressidel harilikult arutatakse, kuna aga seal juures tuleb panna puht-kommuuna sisseseaded, nagu kitsendused valimistel, hääletustel jne.

Nüüd võib arvata, et sellega ka kongressi kirjeldus lõpeb, sest inimesed tulid kokku, rääkisid oma elust-olust, kus puudust leidsid, nõudsid parandust jne., ning lähevad laiali. Sarnane on kongresside päevakord harilikult ikka.

Aga siin ei ole see nõnda. Nüüd tuleb alles õige „väljaveokaup“. Nüüd lastakse kõik registrid lahti ja pasundatakse terve maailma ametvendadele ja kõigile, kõigile, kõigile: — Tehke meie eeskujul järel! Mahia kapitali rõhumine! Meie eeskujul tehke saavutate kõik omad õigused. (Muidugi ka nälgimise õiguse).

Esmene üleskutse saadetakse Prantsuse P. T. T. alal töötajatele, milles „leekiva“ vendlustundega protesteeritakse demokraatliku (jutumärkides) Prantsuse valitsuse teguviisi vastu, kes takistavad Vene ja Prantsuse P. T. T. liitude vennalikkude ühinemist, ning kinnitatakse, et venelased kõikumata usuvad selle ühinemise teostamiseks, kuigi ka sammuda tuleb üle Prantsuse kodanlaste peade, mille läbi see vennalik ühendus kindlustust omandavat.

„Rootsi P. T. T. teenijatele teatatakse, et Venemaal rõõmuga on üles märgitud kõik teated nende sammude üle, mis astunud Rootsis kodanlise vale ümberlukkamiseks ning Vene proletariaadi ja professionaallikumise tõsise seisukorra tutvustamiseks.

Hiina töötava kihile soovitatakse peat-

set vabanemist, üleilmlise rahvusvahelise kodanluse ikkest jne.

Kõige pikemalt pühendatakse Inglise ametvendadele järgmiselt:

S. S. S. R. 9. P. T. T. liidu kongress saadab Teile omi seltsimehelikke tervitusi.

Inglise ja Vene proletaarlaste täidavad praegusel ajal ajaloolikke kohustusi: nad võitlevad selle eest, et uuendada rahvusvahelist professionaallikumise ühinemist, koondudes ühiseks väerinnaks proletariaadi üldvõitluses kapitali vastu.

Liidu kongress konstateerib alalist töölisklassi seisukorra halvenemist kodanlikes maades; mitte kusagil nendes ei või olla proletaarlane kindel, et tema praegune juba küllalt halb seisukord homme veel hullemaks ei muutu; mitte kusagil ei või tööliste hulgad oma võitluses tegutseda ainult kitsastes rahvusriikide piirides ja julged olla kättevõidetud õiguste alalhoidmises, sest kui ka rasked on kusagil maal töötingimused, seda suurem on hädaoht töölisklassile naaberriikide poolt, mis näiliselt töötingimuste poolest rahuloldavad võivad olla, sest nende rahvuslik kodanlus võib igal ajal päevakorda võtta küsimusi töölisklassi seisukorra kitsendamiseks omal maal, põhjendades seda tööliste õiguste kärpimist möödapääsemata tarvidusega välismaade võistluses vastu võitlemiseks.

Ainult rahvusvahelise professionaallikumise solidaarsus on tagatiseks edule rahvusvahelise proletariaadi võitluses kapitali tormjooksu vastu.

P. T. T. töölised on osa rahvusvahelisest proletariaadist. Nemad vajavad samuti koondumist omais ridades, niihästi enese seisukorra parandamiseks, kui ka abiandmiseks terve maailma töölisklassile — võitluses rahvusvahelise kodanluse vastu.

9. P. T. T. liidu kongress avaldab kõikumata lootust, et lähemas tulevikus Inglise ja Vene P. T. T. alal töötavad kaasvennad ühisel püüdmisel saavutavad rahvusvahelise professionaallikumises solidaarsuse ka P. T. T. teenistuse alal.

Selle tagatiseks on 11 miljoni Inglise ja Vene tööliste ühine võitlus.

Liidu kongress peab oma kohuseks teatada Inglise seltsimeestele, et Vene liit tõsiselt püüab ühineda P. T. T. internatsionaaliga. Liit võtab omale kohustuseks, pärast P. T. T. internatsionaali astumist aluda kõigile selle otsustele. Vene liit ei esita mingisugused nõudeid enne internatsionaali astumist, peale üldiselt arusaada-

vaid igale ausale ja teadvuslikule proletarlasel: lubab vabalt esineda oma vaatepunkti kohaselt rahvusvahelise töölisliikumise küsimustes ühine internatsionaali piirides ja viimase tegevust arendades klassivõitluse põhimõttel.

Vene liidu töölisel jäävad ootama järgnevaid ühendavaid samme Inglise ja Vene ühingute poolt, mis juhitud oleks eelmärkide P. T. T. ridade koondamise otstarbeks. Vene liidu töölisel avaldavad kindlat lootust, et see ühinemine peatselt korda läheb.

Elagu rahvusvaheline professionaalne liikumine.

Kahju neist „ilusatest ja kõlavatest“ sõnadest, sest et nad vist ka seekord kõrbesse hüüdjakshääleks peavad jääma, sest ju-

ba endised kogemused on kõigile näidanud, et sarnaste kõlavate sõnade taga peituvad teod, mis ühinemise asemel organisatsiooniline paratamatule lagunemisele viib.

Viimase seisukoha võttis ka omaks raudteelaste kongress möödunud suvel Bellinzonas.

Samuti näib pasundamise toonikõrgus, kuhu poole punane patsillus omi katsesarvi välja sirutab, sest tõelikult esinevad sarnaste läkituste sanktioneerijad üksnes suuhoodritena.

Nagu teada, olid III. internatsionaali meestel tänavu suvel Inglismaal käsil kaunis põhjalikud pinnakatsumised; sellega on siis ka seletatav see P. T. T. meeste eriline tähelepanu Inglismaa vastu.

Rahvusvaheline Raudteelaste Esperantistide Ühingu üldine aastakoosolek Genfis.

(*La Fervojistos't*).

Rahvusvahelise raudteelaste-esperantistide ühingu (Internacia Asocio de la Esperantistaj Fervojistoj) viimane üldine aastakoosolek oli 17. üleilmalise esperantistide kongressi puhul Genfis.

Esimene istang oli 4. augustil kaubanduskooli ruumes kell 16.

Osavõtjaid oli 15 liiget kuuest riigist, Tsheho-Slovakkias, Saksamaalt-Ungarist, Itaaliast, Jugoslaaviast ja Helveetsias.

Ühingu eestseisusest oli kohal ainult abiesimees hr. Puhalo. Koosoleku juhatajaks valiti ühingu endine esitaja Helveetsias hr. Zuberbühler.

Ühingu abiesimees hr. Puhalo kandis ette eestseisuse aruande ja esimehe hr. St. V. Stojnic'i tervituse.

Esimees kahetseb, et tal aja puudusel võimalust ei ole kongressist osa võtta. Teatab, et tema poolt on väljatöötamisel uus ühingu avaram põhikiri. Seni pole veel jõutud teda teiste maade, peale Tsheho-Slovakkia, esitajatega läbi arutada. Arvab aga siiski, et ka kõige parem põhikiri ei lase käsi rüppe panna; tuleb, kallid kaasteenijad ja ametivennad, enestel vahetpidamata kõige jõuga edasi töötada. Meie ei tohi vaikida ka mõnedest kahetsemisvääriilistest tõsiasiadest: 1) on maid, suuri ja väikseid, kus meie liikumine omab imeväärt vähesel arvul poolehoidjaid; 2) on maid, kes asuvad paljud organiseeritud ehk organiseerumata raudteelased-esperantis-

tid, kes pole aga astunud veel meie ühinguusse; 3) on ka palju neid, kes mõne aja möödumisel oma liikmemaksu ei õienda ja sellepärast ühingust välja kukuvad; suurele hulgale nendest ei aita ka meeletulettused; 4) ja, lõpuks, oleks soovitatav, et meie kaastööst intensiivsemalt osa võetaks.

Peale selle soovib kõigile ametivendadele parimat lõbu ja huvitust kongressi puhul ilusas Helveetsias ning hüüab: Elagu Esperanto!

Täielise aruandega esines abiesimees hr. Puhalo, kus muuseas teatab, et ühinguusse on astunud viimasel ajal teiste hulgas ka Eesti raudteelaste-esperantistide grupp Tallinnast, mille esimeheks on praegu hr. Pung, kes alati on töötanud, niihästi jõuga kui ka nõuga, ühingu heaks käekäiguks.

Kassa aruandest on näha, et ühingul on 1925. a. 561 liiget, kelledest 325 on esimesel poolaastal omad liikmemaksud õendanud; viimastest on Eestist 12.

Ühing annab välja ajakirja „La Fervojisto“ (Raudteelane), millest seni ilmunud 10 numbrit.

Ühingu aasta tulud ja kulud (ilma võlgadeta) on kooskõlas 9.956,04 dinari juures.

Istangul viibis peale teiste ka hr. Hromada (tuntud kirjanik-esperantist. „Side“ toim.).

Teine istang korraldati 5. augustil samas ruumes. Arutati läbi kõik päevakor-

ra punktid. Määrati kindlaks uued liikme-maksud, valiti mõned uued kõhapealsed esitajad jne.

Põhikirja väljatöötamise asja läbi aru-tades, volitas koosolek ühel häälel seda te-gema ühingu esimehele hr. Stojnic'ile, mis-juures see sündigu kavatsetud mõttes, ühes paranduste ja märkustega, mis saa-dud asjast huvitatud liigetelt, ning otsustas et uus põhikiri hakkaks maksma 1925/26. tegevusaasta algusest, s. o. augustist 1925. aastal.

Koosolekul viibis peale liigete ka Hel-veetsia raudteede valitsuse ametlik esita-ja, liikumise inspektor Jakob Dietschi, kes tähelepanelikult jälgis koosoleku tööd.

Teda tervitati vaimustatult abiesimehe ja koosolijate poolt.

Päevakorra lõppedes tänas esimees koosviibijaid I. A. E. F-le näidatud poole-hoiu ja tähelepanu eest, kutsudes neid edasi töötama ühingu kasuks ja soovides kõigile õnnelikku koiusõitu peale kongressi.

1925.-26. aasta liikmemaks määrati kindlaks 4 Helv. frangi suuruses. Uued liikmed maksavad peale selle veel 10 prots. sisseastumismaksu. Kõik liikmed saavad hinnata ajakirja „La Fervojisto't“, mis il-mub kuni üks kord kuus. Liikmemaks pa-lutakse õiendada 15. detsembriks s. a. Ühingu esitajaks Eestis on Aug. Pung, Tal-linn, Veosakond.

Väliteated.

ANDMETE KOGUMINE ESPERANTO KEELT MÕISTVATE RAUDTEELASTE ÜLE SAK-SAMAAL.

Mõni aeg tagasi pööras Saksamaa raudtee-laste esperantistide ühingu esimees hr. Habelok Breslaust, kõigi Saksa raudteevalitsuste poole palvega, et need korraldaks raudteelaste hulgas ankeed-järelpärimise järgmiste küsimustega:

1) Kes raudteelastest mõistavad esperanto-keelt?

2) Kes raudteelastest õpivad praegusel ajal esperantot?

3) Kes raudteelastest soovivad esperantot edaspidi õppima hakata?

Selle palve peale vastas raudteete peavalit-sus, et ankeedi tagajärgedest teatatakse ühingu-le kohe peale materjalide kokku koondamist.

Ankeedi tagajärgedest teatame ka meie oma lugejatele. (Le Fervojisto).

VÕITLUS MITTEORGANISEERITUTE VASTU INGLISMAAL.

Viimasel ajal on mitmed organisatsioonid ühingu liikmekaartide kontroleerimist ette võt-nud. See võitluskäik mitteorganiseeritute vastu näis igalpool häid tagajärgi saavutavat. Nii reg-istreeriti ainult Londoni piirkonnas 5000 uut ühingu liiget.

Unioniga,“ et ühisel jõul intensiivsemalt mittee-or-läbirääkimisi „Transport and General Workeri Unioniga“, et ühisel jõul intensiivsemalt mittee-or-ganiseeritute vastu välja astuda.

PRANTSUSE RAUDTEELASTE ÜHING NÕUAB PALGAKÖRGENDUST.

Prantsuse raudteelaste ühing esildas oktoob-ris s. a. kõikidele raudteevalitsustele nõudmised palgakõrgenduse üle. Samuti paluti raudteeva-

litsusi kuni uue palgaseaduse maksmapanemiseni, teenijatele igakuulist toetusraha välja maksta 100 frangi suuruselt, alates 1. novembrist s. a.

KEELTE PAABEL.

S. söekaevanduse poolt rohkemvõetud veora-ha tagasimaksu nõue saadeti Saksa raudteeval-itsusest, Hallest, Poola raudteevalitsusele Pos-nanis ja — enesest mõista — Saksa keeles. Selle peale tuli 18. detsembril vastu, mis oli redigeer-itud, samuti ka „arusaadavalt“ Poola keeles.

Äga nähtavasti ei leidnud Halle direktioonis ühtki Poola keelt mõistvat isikut, sest kirjava-hetus rändab sealt kõigi lisadega, tõlkimise ots-tarbel, Poola piiriäärsesse direktiooni. Tõlge tu-leb sealt tagasi 24. detsembril.

Mis oli selle tagajärjeks? Maksu täitmise hilines „ainult“ 6 päeva ja nõudja oli sunnitud, arusaadavalt, samapalju aega raha järele oo-tama.

Millal lõpuks ometi kaob see kasutu kirjava-hetuste edasi-tagasi saatmine ametasutuste poolt rahvusvahelises läbikäimises? (La Fervojisto):

HOLLANDI RAUDTEELASED TÖÖAJA LÜHENDAMISEKS ÄGEDAT VÕITLUST ALGAMAS.

„Weekblad'i“ teatel on Hollandi raudteelaste meeleolu äärmiselt terav praegu maksvate töö-aja normide suhtes. Kontoriametnikkude töö-aeg, näiteks, olla 114 tundi kahe nädala peale, ehk teistviisi öeldud: 57 tundi nädalas. Nime-tatud ajalehe viimane number 12. XII. toob pik-ema juhtkirja, milles väitab olusid, millistesse sarnane inimeste eksploateerimne lõpuks viia võib. Tööaja pikendamine on tingitud viimaste aastate jooksul läbiviidud koosseisude kärpimis-tega.

Raudteelaste organisatsioonide häälkandjad (ajalehed ja aja- ehk kuukirjad välismaadel.

A. EUROOPAS:

Austrias: 1) „Der Eisenbahner,“ ilmumiskoht: Vien;

Belgias: 1) „De Eendracht“, 2) Le Ralliement“, 3) „Le Tram Belge“, 4) „Die Belgische Tram,“ — Brüssel;

Blgaarias: „La Lutte des Cheminots,“ — Sofias;

Tsheho-Slovakkias: 1) „Zeleznicár“, 2) Zeleznicni zrizenec“, 3) Záimny strojuvudce“. — Praga;

Daanis: 1) „Jernbane-Tidende“, 2) Dansk Lokomotivtidende“, 3) „Vor Stand“ — Kopenhagen; 4) „Dansk Privatbanenblad“ — Aalborg;

Hispaanias: 1) „La Union Ferroviaria,“ — Madrid;

Hollandis: 1) „Weekblad,“ — Utrecht;

Inglismaal: 1) „The Railway Review,“ 2) „Locomotive Journal“, 3) The Railway Service Journal,“ 4) „The Record“ — London;

Itaalias: 1) „La Tribuna dei Ferrovieri“, 2) „Il Tramviere Italiana,“ — Roma;

Jugoslaavias: 1) „Zeljeznicar,“ — Zagreb;

Latvijas: 1) „Dzelzscelniaku Vestnesis,“ 2) „Dzelzscelniaks“ — Riga.

Luksemburgis: 1) „Le Signal,“ — Bettembourg;

Norras: 1) „Jernbanenmanden,“ 2) „Jernbanen,“ 3) „Lokomotivmands Tidende“ — Oslo;

Nõukogude-Venemaal: 1) „Gudok“, 2) „Sheljesnodoroshnik,“ — Moskvaa;

Poolamaal: 1) „Kolejarz Zwiaskowiec,“ — Warszawa;

Portugalis: „O Verroviáro,“ — Lissabon;

Prantsusmaal: „La Tribune des Cheminots“ — Paris;

Rootsis: 1) „Signalen“, 2) „Lokomotivmännens Tiding,“ 3) „Svenska Järnvägstidingen,“ — Stockholm;

Schveitsis: 1) „Der Eisenbahner,“ 2) „Le Cheminot,“ 3) „Il Ferroviere,“ — Bern;

Soomes: 1) „Rautatieläinen,“ 2) „Suomen Rautatieläisten Ammatti lehti,“ — Helsingi;

Saksamaal: 1) „Deutscher Eisenbahner,“ 2) „Deutscher Verkehrsbund,“ 3) „Luft und Krafftahrt“, 4) Hausangestell-

ten-Zeitung“, 5) „Eisenbahnerstimme,“ — Berliin.

Ungaris: 1) „Vasutas,“ — Budapest.

B. AMEERIKAS:

Argentinas: 1) „La Confraternidad,“ 2) „La Fraternidad“, 3) „El Obrero Ferroviario,“ — Buenos Aires.

Canadas: 1) „Canadian Railroad Employees Monthly,“ — Montreal.

Põhja-Ameerika Ühisriikes: 1) „Switschmen s Journal,“ — Buffalo, N. Y. 2) „Railway Carmen's Journal“, — Kansas City Mo. 3) „Machinists Monthly Journal“, — Washington. 4) „Firmen and Oilers' Monthly Journal,“ — Nev-York City. 5) „The Rly Maintenance of Way Journal“ — Detroit, Mich. 6) „Brotherhood of Locomotive Engineers' Journal,“ — Cleveland, Ohio. 7) „The Railway Conductor,“ — Cedar Rapids, — Iova. 8) „The Railroad Trainman,“ — Cleveland, Ohio. 9) „The Railroad Telegrapher,“ — St. Louis Mo. 10) „Brotherhood of Railway Signalmen,“ — Chicago. 11) „Motorman and Conductor,“ — Detroit, Mich. 12) „The Railroad Worker,“ — Chicago. 13) „The Railway Clerk,“ — Cincinnati, O.

D. AUSTRALIAS:

Briti asum.: „The Railways Union Gazette,“ — Melbourn.

Uuel-Meremaal: „The New Zealand Railway Review,“ — Wellington. „The New Zealand Transport Worker,“ — Wellington.

E. AAFRIKAS:

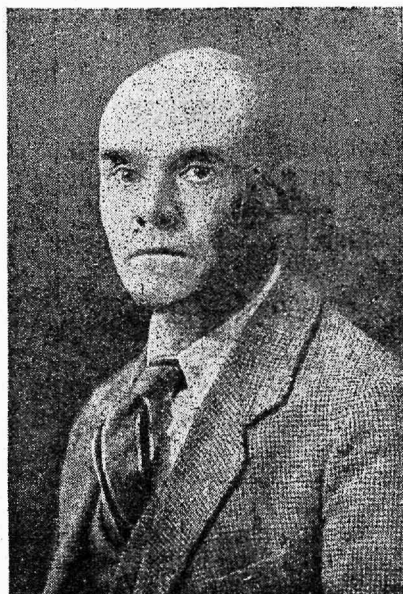
Lõuna Aafrikas: „South African Railway Review“, — Cape Town.

Hollandi-Indias: „De Seinpaal,“ — Medan. „Sporbondsbld“, — Bandoeng.

Palestiinas: „Pöst en Telegraphs,“ — Haifa.

Peale ülalnimetatute ajakirjade ja ajalehede on mitmes riigis olemas veel raudtee eri-ajakirjandust, millise väljaandjateks eraseltsid, osaiühisused ehk üksikud isikud. Eriti palju on neid Saksa- ja Inglismaal. Ligi pooled eeltähendatud ajakirjadest on nõusolekut avaldanud oma väljaandeid saatma meile vahetusarvel — maksuta; neid väljaandeid võime kasutada anda soovi korral ka „Side“ lugejatele.

Eesti Raudteelaste kutseorganisatsioonide

V. ABRAMOV,
esimehe II abi. (Vedurijuhtide kutseühisuse
esitaja.)

A. PIRN,
Keskühingu juhatuse esimees. (Elektrotehnika
alal teenijate kutseühingu esitaja.)

K. VALK,
laekahoidja. (Jaamateenijate kutseühis. esitaja.)

A. MICHELSON,
sekretär (R. V. ametnikkude kutseühisuse esitaja)
ühtlasi ka „Side“ vastutav toimetaja.

Keskühingu esimene juhatus (1924. a.)

E. MÜLLERHOF,
esimehe abi. (Lükkumise osakonna jaamaametnik-
kude kutseühisuse esitaja.)

M. REBASSOV.
(Rongiteenijate kutseühisuse esitaja.)

V. MENKOV.
(Teemeistrite ja hooneteülevaatajate kutseühingu
esitaja.)

B. EKSTA.
(Kontoriametnikkude kutseühisuse esitaja.)

Rahvusvaheline Transportlaste liit

(J. T. F.)

Huvitavaid andmeid toob Hollandi raudtee- ja trammiteenijate ühingu häälekandja „Weekblad“ Rahvusvahelise transportlaste Liidu tegevusest tema algaastadelt kuni tänapäevani. Kirjeldades mitmesugustest võitlustest, milledega I. T. F-il oma kestvusel on tulnud tegemist teha, on näha, muuseas, et ka ilmasõda I. T. F-ile suuri raskusi on sünnitanud, mil rahvusvaheline läbikäimine piiratud oli. Siiski on kujunenud I. T. F. organisatsiooniks, mille sarnaseid otsida tuleb.

Jagunedes 3. sektsiooni (raudteelaste, transportlaste ja merimeeste) on raudteelaste sektsiooni liikmete arv viimaste 22 aasta jooksul järgmiselt kõikunud:

Juulis	1902	110.000	3	3
„	1906	91.200	5	5
„	1908	270.870	11	13
„	1910	266.516	10	12
„	1913	378.188	12	14
Aprill	1919	194.445	4	4
Jaan.	1920	561.501	4	4
„	1921	1.463.387	14	16
„	1922	1.233.637	16	19
„	1923	1.224.644	20	23
„	1924	1.106.790	22	26
„	1925	1.131.201	26	32

Võnkumist liikmete ja made, samuti ka organisatsioonide arvudes on tunda aastatel, mil olid sõjad, revolutsioon (teatud maadel), okupatsioon (Saksa, Saargebietis) jne.

Edasi, peale muu, kirjutab nimetatud leht I. T. F-i büroo korrespondeerib praegusel ajal järgmistes keeltes: Inglise, Prantsuse, Saksa, Rootsi, Norra, Daani, Itaalia, Hispaania, Portugaali, Vene, *Eesti*, Hollandis asuv I. T. F. büroo ka *Eesti*

Kui mõnele imestustäratavaks oleks, et Hollandis asuv I. T. F. büroo ka *Eesti* keeles kirjavahetust peab, siis on see ometigi nii; isegi telegraafiline kirjavahetus meie ja I. T. F. vahel on mõnikord eestikeelne. Muidugi, oleme meie ka teistes keeltes korrespondeerinud, nagu Saksa ja Esperanto keeles. I. T. F-i tähtsusest võiksime omalt poolt järgmist ütelda. Alguses, kui I. T. F. tegevus ja siht tundmatu oli, leidis mõndagi meie keskel, kes meie Keskühingu I. T. F-sse liitumise vastu seisid. Nüüd aga peame tunnistama, et ilma I. T. F.-ita oleks meie lihtsalt pime-das kobajateks olnud ja mitte kui midagi teadnud ette võtta ühe või teise asja edasiarenemiseks kutseühisuse põllul. I. T. F-ilt oleme palju õppinud.

I. T. F-ist, peale venelaste, puuduvad tänini ka Leedu ja suurem osa Soome ning Läti raudteelasi. Osa Läti raudteelasi olid aga juba enne meid I. T. F. liikmeteks. Leedu raudteelaste organisatsiooniga, (mis vast asumisel) on tihedas ühenduses meie Bellinzona kongressi saadik R. Selja, kes selle eest hoolt kanda lubab, et ka leedulased oma asutatava organisatsiooniga I. T. F. liikmeks astuks.

Teedeministri K. Virma kaks mõõdupuud.

Lähemas minevikus laiemale ringkonnale — eriti aga raudtee- ja postiteenijate perele — kõneaineks saanud teedeministri K. Virma väljaastumise kohta — raudteeülema V. Reinoki vallandamise ja posti peavalitsuse inspektori Pulli kaitse suhtes — ei kavatsenud meie „Side“ veergudel sõna võtta, kuna seda küsimust üldajakirjanduses küllalt sõelutud ja mõlemad kõne all olevad asjad, pealegi veel kohtuvõimude lahendada. Et aga sotsialistide häälekandja — ajaleht „Ühendus“, samuti tema kaasasilmuvad „Ametiühisusline kuu-kiri“, valitsuse kriisi päevadel K. Virma kaitseks välja astudes, raudteeülema V. Reinoki „lugusid“ — kas sihilikult, või

puuduliste andmete tõttu — liig ühekülgselt valgustab, ning mõlemaisse (nii Reinoki kui Pulli) asjadesse vahepeal ka kutseühisused on segatud, siis oleme sunnitud avaldama siin järgmist seletust. — Ütleme ette, et teeme seda selleks, et kutseühisuste liikmetele neist asjust õiget pilti pakkuda. Kõige pealt: V. Reinoki süüdistustest, mille läbi riik miljoneid kahju saanud.

On tõsi, et Eesti riigi algaastatel (1918 — 1921) varustusosakonnas lohakus valitses. (Autori arvamine.) On õige, et metsamaterjali rohkem kokku osteti, kui seda omal ajal tarvis oleks olnud. (Väited: mitmel pool saeti hiljem hulk metsamater-

jali — palkisid — põletispuudes.) Selle materjali kokkuostmist korraldati aga ka enne, kui V. Reinok raudteeülema kohale tuli. On õige ka, et V. ladus avalikuks tehti puude puudujääk. Selle eest sai sealne asjaosaline ametnik Voika ka karistuse. Ka „Dvigateli“ vabrikus tellitud vagunite lugu on õige. Kes selle juures süüdlane, seda otsustab kohus, sest asi on veel juurdlusel. Nii on mitmed eelnimetatud lood õiged, aga peaküsimus seisab selles: Millal need lood on aset leidnud? Mis aastal? Kas mitte samadel aastatel, kui politsei peavalitsuse ülem riigi politseiavalitsusele „kaertega“ mööbli muretses?

Vist siis, kui iga ametnik nii talitas, kuidas ta ise heaks arvas, kui polnud ei eel- ega järelkontrolli, missugused asutati alles hiljem. Ühtegi tähtsat süüdistust V. Reinoki vastu viimastelt aastatelt ei ole kuulda. Vast see, et Valga tehastes erateel aknaraamisid valmistati?... Kes nende valmistamise kulud maksis, kas raudtee? Oli see raudtee materjal? Ka selles on selgitus saadud.

Nii üks kui teine asi. Siis edasi, et raudteeülem V. Reinok on lubanud raudteelaste organisatsioonidele kasutada suvekuudel 1920—1923. a. kaubavagunitest (osalt muidugi ka reisivagunitest) koosnevaid ronge, huvisõitude korraldamiseks Tallinnast — Haapsalu, Aegviitu ja mujale, mille eest sisse nõutud raudtee tegelikud kulud (küte, määre, meeskonna palga- ja kilomeetrirahad jne.). Leiti, et see õige polla, ja seda leiab riigikontroll aastad 3—4 hiljem; kindlaks tehes, et pole olnud seesugust seadust või tariifi, mille järele oleks võidud seesuguse korra järele oleks anda. Võetakse tariif (muidugi erarongide tariif) ja arvestatakse: Riigile on toonud niisugused rongid nii ja nii palju miljoneid kahju!

Niisugused on need süüdistused suuremalt jaolt kõik, tervelt 27 tükki (millest juba pooled lõpetatud), ja ikkagi toleaesed, mil veel igasugune asjaajamise kord puudus, ehk seda juhusliste korralduste, osalt veneaegsete määruste järele juhti. Hiljem pannakse maksma määrused, seatakse ametisse revidendid ja hakatakse ka vanu asju korraldama. Revidentidel, — muidugi, jooksva töö vähesuse tõttu, — vanade asjade ülesotsimiseks aega jätkub. Ja leitakse väärnähtusi, mitmesuguseid puudusi, ühel kui teisel teenistuslinal. Neist

aga vaigitakse. Võetakse päevakorda küll mõni väiksem — vähemaid vendi puutuv. Äkki läheb läbi koosseisude kokkutõmme, asutakse muuseumis ka revidentide vähendamisele — nüüd korraga selguvad raudteevalitsuse lohakused, pääsevad vallale jutud kuritarvitustest ja lõpuks on kriminaalpolitsei kaelas. Asi areneb veel sellega, kui üks revident saatuse juhtimisel ajakirjaniku leivale asub.

Kus olid need kuritarvitused aastat 3 tagasi? Miks ei leitud neid siis? Ei, siis ei olnud tarvis neid leida!

Lärm aga vahepeal tõuseb, läheb nii suureks, et minister raudteeülemale, hr. Reinokile tähendab: „Teie isik on mulle kibedaks läinud.“ Valimised lähenevad. Ministril vaja näidata, et ta oma valitsuse kestel midagi tähtsat korda saatnud. Arvab heaks V. Reinokit lahti lasta. Kuidas seda aga teha? Süüdistused pole V. Reinoki vastu veel kindlad. Aga, oota, siin leidub üks konks: Reinok on ühes tubakavabrikus tegev. On aktsionäär. Veneaegsed paragrahvid, mis ministril meeles (on ta nendega kord ise kimbus olnud) lubavad kõrgemaid ametnikke lahti lasta ka sel juhtumisel, kui need era-ärides tegevad. Võtabki minister tarvitusele V. Reinoki suhtes § 742. Muud tol korral ei leia. Raudteelaste Keskühing, saades Raudteevalitsuse ametnikkude kutseühingult (kus R. liige) teate, et Reinoki vallandamine selle § põhjal pole õige, milles juhitud ka tähelepanu, et kui kõrgemate ametnikkude suhtes sarnaseid paragrahve käsitama hakatakse, mida võiks oodata siis lõppude lõpuks alamteenijatele. Protest väärrib tähelepanu ka Keskühingu juhatuses. Viimane esineb Rügivanema ees märgukirjaga: talitagu valitsus V. Reinokiga kui k. ü. liikmega õiglaselt. Ei sega Keskühing sugugi noisse asjadesse, millede juurdlus pooleli või mis „miljonitest“ jutustavad ja veel kohtu lahendada. Ei heida Keskühing tähelepanu omas protestis V. Reinoki tubliduse või mitte tubliduse peale. Selle otsustamine ei kuulu tema kompetentsi. Ja ministri ettepanek osutub ka lõpuks juriidiliselt ebaõigeks. Seda arvab kohtuminister.

Samal ajal kaitseb minister Virma isikut, kelle kohta kaasteenijad igasuguseid väärnähtuste lugusid kõnelevad — posti-peavalitsuse inspektori Pulli. Kaks mõõdupuud. Ühest tahab Virma lahti saada,

teisele parema kohagi anda. Tuleb avalikuks veel midagi hullemat: minister-sotsialist ei tule vastu raudteelaste kutseorganisatsioonide Keskühingu ühele või teisele nõudmisele, ja just sellepärast, et nõudmised esitatud raudteeülema V. Reinoki kaudu. Eitav seisukoht korteriküsimuses. Eitav seisukoht konduktor Karavitsi asjus. Samasugune seisukoht, et Tartu jaama ametnikkud Pallot mitte karistada. (P. karistati riigikontrolööri Oinas'e raudteel käimise keelu tõttu). Nii ühes kui teises asjas nähakse sihilikkust. Isiklikkude arvete õiendamist.

Ei saa Virma ettepanek valitsuses poolehoidu, leiab ta teise põhjuse; seekord § 42 peale üle minnes, et Reinoki vabastada, kui riigiteenistusse mitte kõlblikku ametnikku.

Siin aga Keskühing vahele ei sega, ei leia omal selleks õigust. Ja jääb otsustada asi valitsusele. „Ühendus“ aga leiab, et kutseühingu tegelased leivaküsimuse tõttu V. Reinoki kaitsma tõttanud. Teeb sellest numbri, kuid see on eksiarvamine. Õiguse eest tahab Keskühing seista, olgu see ülema või alama kaitseks. Et kõrgemad ametnikud kutseühisuste liikmeteks on, sellest ei näe meie mingit kurja ja võime töötada nendega ühes väga hästi. Ka

Riias, Balti riikide riigiteenijate konverentsil, võeti vastu käesoleval aastal otsus, mille järele soovitavaks peeti, et peaks organiseerima endid kõik palgalised — ülemaast alamani.

„Ühenduse“ kirjasaatjaks on, mõistagi, sama isik, kelle sulest enne ka teistes ajalehtedes ilmusid igasugused kirjutused raudteeülema V. Reinoki üle, nimelt ametnik, kes raudteeteenistusest vallandatud. Et raudteevalitsuse tegevust kritiseeriti, ehk tulevikus seda veel rohkem tehakse, selle vastu ei saa midagi olla. On andmed — tõmmaku, kuid vanu lugusid pävakorrale tuua ja neid niiviisi valgustada, nagu oleks need nüüdsete päevade sündmused, see on sihilikkus. Lihtne närimine, isiklik närimine, millega meie päri olla ei saa.

Ka näitas üles härra Virma kogu selle jandiga oma väiklust ning isiklikkust, jättes kõrvale Pulli joomingulugusid, mis palju tähtsamad oleks olnud kaalumisele võtta, kui V. Reinoki aktsiaseltsi A. Reieri tubakavabriku juhatuse liikmeks olemine. Virma toimingud mitmes asjas on hukka mõistetud ka hulga tema parteikaaslaste poolt; neist kõneldi viimastel sotsialistide koosolekul tel päris avalikult. —ex.

Raadiotelegrafisti mälestused.

I.

Hnis-Kala surnuaial.

Keskjalvet jõudsimel Hnis-Kala'sse ja seadsime raadiojaama üles. Asukoha valik ebaõnnestus meil, sest lume tõttu, mis Kurdistaanis mägedes haruldaselt rikkalik, olime piistitanud oma „jurta“ just keset kurdlaste surnuaeda. Kuid sõja ajal pole sarnane asjaolu tähtis; siis ei arvestada üldse küsimusega, kuivõrd vaenulise pärisrahva usulised ehk muud tundmused sarnaste asjade juures kannatada võiks. Nii kaevasid Vene sõdurid siis, kui kurdlaste alevitesse sõjavägede tarvis ajutisi elumaju hakati ehitama, isegi mohamedlaste surnuharad lahti, kasutades sealt saadud suuri hauakive oma ehitustele, *selle juures laipe hoolimatult näljastele koertekarjadele söödaks jättes, missuguseid koertekarju Türgis lõpmata hulk.

Sarnase lahtikistud haudade ja ärapu-

retud inimkontide jäänustega surnuriigi keskel viibisime ka peale lume lagunemist veel kevadel 1917. Isäranis ebameeldivaks kujunes meie ümbrus seal ööseti. Millegi pärast omas siis iga mäta ja hauakivi kahtlase laiba- ehk tondikuju. Ja need saladuslised ööhääled keset yöra-maa tundmata kevadet . . . Ootamata ilmusid nad ühel ööl hulgana, häälitse-des ehast koiduni, siis vaikides, et järgmisel ja veel järgmisel ööl korrata oma salapä-rast toone. Ning sama ootamatult nagu ilmusid — kadusid nad ühel koidikul jää-davalt. Vist oli see mõni mööduv ränd-lindude parv, kes suve tulekul põhjakodu külastama tõttas.

Kord samal kevadel saabus öö; mida ma kunagi ei unusta. Jõumasina rikke tõttu töötas meil seekord amult raadio-vastuvõte. Istusin üksinda „jurtas“, jäl-gides vaenlase jaamade töid, kuna tunni-

mees väljaspool jaama aeglaste sammudega une ja igavusega võitles. Kõik muu ümbruskonnas oli vaikne. Korraga läbis-tas vaikus kellegi naer, metsik ja ebaloomulik. Oli kui naeraks hullumeelne. Tun-nimees tormas tuppa ja teatas, et minu juures jurtas olevat naerdud! Olin üllata-tud ja kohkunud, sest viibisin jaamas täies-ti üksinda. Siiski otsisime kõik jurta hoo-lega läbi, ka selle ümbruse, isegi lähemad lahtised hauakoopad, tarvitades selleks laterna tuld. Kuid tagajärgi ei mingisu-guseidki. Ei kusagil läheduses viibinud inimest, kes oleks võinud naerda või häält teha. Arvasime juba, et olime langenud eneste petliku ettekujutuse ohvriteks. Ra-hustusime ja asusime mõne aja pärast igauks oma kohale. Kuid vaevalt sain ma aparaadi juure istuda, kui uuesti kajas en-die läbilõikav, metsik ja loomuvastane naer! Oli tundmus, nagu hirvitaks maa alt surnu. Mingisugune äraseletamata ja piirita hirm valdas mind. Meeletult kah-masin püssi ja jooksin välja. Ukse taga kohtasin samuti poolnõdrameelset, hirmu-nud tunnimeest. Mida tundsim, on või-mata kirjeldada. Oudsus valdas meid mõ-lemaid.

Ja meie jooksime — kaks sõjariistus meest, jooksime seni, kuni surnuaed ühes raadiojaamaga kaugele seljataha maha jäi. —

Järgmisel päeval remonteeriti meil jõu-masinaid. Kui mootor viimaks käima pan-di, paiskas suits korstnast välja kirju lin-nu, kelle välmus oli midagi papagoi ja öökulli taoline. Saime kuulda, et sellesugus-tel lindudel olla sarnane omadus, et nad naerda mõistavad, kui inimesed, isegi pal-ju valjemalt. Nii oli siis meie kohkumine ja õudsuse tunne asjatu hirm.

II.

Hädaohuta teenistuskoht.

Hommik Tifliisis. Tänavalt kostev mee-leheitlik kisa äratas magajaid. Vist tape-takse inimest, sest juhtub seda ju Kaukaasuse linnades igapäev. Kuid ei — too on harilik hapupiima pakkuja „kinto,“ kes kõiki jõudu häälede koondades unistele pe-reñaistele oma „matsioni“ headusi kiidab. Rápastes ja ühtlasi koomilise välimusega lipitud-lapitud seelikpükstes, baslikitaoline riidenartsaks pea ümber mähitult — nõn-da talutab ta oma matsonikruusidega koor-matud eeslikes majast majani. Ja asjata ei kiida „kinto“ oma hapupiima: Tifliisile omase kuumuse juures on raske enesele

suvel midagi karastavamata sööki ette ku-jutada kui Gruusia „matsoni“.

Astud tänavale — Mihailovski prospekt — Tifliisi peatänav. Uhked tõllad, viletsad „arba'd“ kahe vaadi põhja taolise rat-taga, autod, kaamelid, hobueeslid, hobu-sed ja eeslid — kõik vuriseb ja liigub möö-da igauhele omase tempoga.

Punastes, mustades ja valgetes tsher-keskades, graveeritud hõbepäradega pistodad puusadel, jalutavad ja traavivad uhked pärismaalased. Neid on siin küm-netest rahvustest; enamus koosneb aga siiski grusiinlastest.

Peaaegu iga kümnes nendest omab vürsti aunime. Minevik hävitas nende esi-vanemate suuruse ja varandused. Sellepä-rast pole sugugi imestamisväärt, et Kau-kaasuse linnades juba tsaari valitsuse ajal saapapuhastaja uulitsal ehk ettekandja joo-gikohas vürsti tiitli omas.

Siin-seal vilksatab mõni näokattega persiaanlanna, ehk tumesilmalie gruusian-lanna, kelledest põhjamaa nooredmehed koolipinkidel armastavad unistada, luge-des Lermontovi kirjatöid. Kuid nii mõni-gi põhjamaa juhtumisteotsija on sarnaste armsakeste pistoda ehk revolvrikuuli õr-nuse tagajärjel langenud, mis armukade-duse ehk pettumuse tunnil temperament-lise lõunamaa neiu juures nii kergesti võib juhtuda.

Kükitades laiskusest lõõmava ilmega kõnnitee ääres, müütub „kinto“ kahte-kol-me viksikarbikest, saapanööni ehk midagi muud tühja-tähja. Ostetakse ehk mitte — ei tee temale muret. Äraelamiseks tar-vitab ta ju liiga vähe: peotäis soolasse kastetud „tsitsmada“ lehti, kausikene ka suppi „lobio't“ ehk tükikene maisileiba — sellest jätkub päevaks küllalt. Ja see kõik maksab ju nii naeruväärt vähe, miks siis mitte laiseldaj?

Ei puudu ka mitte eurooplased, peaa-sjalikult Vene sõjaväelased, käsitöölised ja äriteenijad.

Ühesõnaga — Euroopa ja Aasia segu, täielik kokkukõlatus, mis juba algusest saadik sissesõitjat veetleb.

Sarnane oli Tifliisi tänavaelu südalinnas ennem enamlist valitsust. — — —

Eile ütlesin Armeenia valitsusele tee-nistuse üles ja täna jõudsin siia Gruusia pealinna. Seal, kust sõitsin, langes paka-ne ööseti alla 30 kraadi, siin aga ei tunta üldse, mis talv on. Ja sarnane kliimamu-

tus vaevalt päeva vältanud raudteesõidu järele.

Otsisin omale seekord hädaohuta teenistuskoha. Aleksandropolis, kus viimati elutsesin, muutus seisukord võimatuks. Kohalikud mohamedi usku suguharud tõstsid mägedes mässu Armeenia valitsuse vastu ja tungisid linna kallale. Esialgul löödi nad küll tagasi, kuid iga öösel võis oodata uusi kallaletungimisi, mis linnaelanikkudele saatuslikkudeks võisid kujuneda. Sellepärast otsustasime sõbraga Gruusiasse sõita, kus seekord veel kõik rahulik oli.

Gruusias pakuti meile esialgul kohte Batumis enamlastelt konfiskeeritud sõjalaevadel, mereväeliste raadiotelegrafistide töö kontroleerijateks, kuna valitsusel nende vastu usaldus puudus. Ent mainitud teenistuskohad ei paistnud meile küllalt hädaohuta olevat.

Viimaks saime kohad Naftlugi raadiojaama, mis asub umbes 3 klm. kaugusel pealinnast, Kura jõe kaldal.

Jaam oli kui kindlus, ümbritsetud kõrge telliskivi müüriaga. Siin, pealegi varustatult rikkalikult sõjariistadega, lootsime igasuguste bandede kallaletungimiste vastu täiesti kaitstud olla.

Näis, nagu oleksime saavutanud seekord oma ideaali — leidnud hädaohuta teenistuskoha.

Et sarnast tähtist sündmust jäädvustada, otsustasime sõbraga veel samal õhtul uute kolleegade keskel omavahelist pidu pühitseda, milleks Kaukaasuse kombel veini ja „schatlik'i“ vajasime. Kuid just see kavatsus purustaski meie magusad unistused hädaohuta teenistuskoha suhtes.

Ühel meitest tuli linna sõita, et „schatlik'i“ valmistamiseks vajatud värsket lambaliha muretseda, kuna veini läheduses asuvas „duhaan'is“ (veinikõrts) külluses leidus. Mõeldud-tehtud. Saatsin sõbra ööpimedusse ja see oli viimane kord, mil teda veel nägin.

Samal ajal oli Aserbeidshani mohamedlaste vabariik just asutamisel. Kuna viimane oma rahva metsikuste tõttu äärmiselt igasuguste eriteadlaste puuduse all kannatas, siis olid tatarid*) minu sõbra ära varastanud, viimase abil omi mehi raadiotööle õpetada kavatsedes.

*) Tatarideks kutsutakse kõiki mohammedi usku Kaukaasuse rahvaste suguharusid.

Sellest ajast peale ei paistnud mu uus teenistuskohat sugugi mitte hädaohuta olevat.

*

III.

Eksinud.

Mitte sammugi ei näinud ette. Oli see mäenõlvak, kuristik serv, või hommikumaal veeloodis majakatus, millel viibisin? Neetud maastik see Kurdistan, siin eksid ära öösel isegi oma kodus. Ja kohalikud pärismaalased on nähtavasti kurikavalalt praktilised: maja ehitavad nad igal võimalikul juhtumisel, nagu äraeksinud rändaja püüdmiseks, ühe küljega vastu mägenõnda, et viimaselt otse katusele satud. Siis ööpimeduses kaks-kolm eksisammu ja leiadki end läbi katuses asuva „tundõri“ augu otse peremehe supipajast, ehk üle katuseveere kukkudes kurdlase õuest, kus paremal juhtumisel ilma jalaluu murdmata ainult pööraselt kurjadest penidest ära puretud saad. Ja lõpuks tuleb kurikaval peremees ise, röövib su paljaks ja peksab vaese ja vigase ilma teednäitamata minema.

Räägitakse üllatavast juhtumisest, et keegi Vene sõdur kord sarnasel teel läbi katuses asuva suitsuaugu kukkudes, end ootamata Türgi haaremist leidnud ja ainult õnne kombel sealt veel terve nahaga välja pääsenud . . .

Kuid eemal pimeduses kumas midagi — seal seisiski meie raadiojaam. Aken asus teisel küljel, seepärast polnud tuld märgata. Püstitasime jaama umbes kilomeetri kaugusele alevist asuvale kõrgemale mäekünkale, et selle läbi paremaid töötungimisi saavutada, ent pärast olime igal pimedal ööl vahikorrale minnes kimbustema ülesleidmisega.

Kuid ei — too polnud raadiojaam!

Mõne sülla laiuses lohus pesitsesid kümnekond sõdurit. Ringi keskel põles küünal. Kүүnla ümber lebasid läbiseigi mängukaardid, raha ja pudel „samogonkat“. Olin nähtavasti kohtanud inimesi, keda nõukogu taga kiusas. Need olid raha peale kaardimängijad, kes siia lohku karnisoni patrullide eest peitu pugenud, et segamata oma kirglist ajaviidet toimetada.

Tahtsin vaikides tagasi hiilida, kuid mind oldi juba tähele pandud.

„Seltsimehed, spioon!“

Nõukogu spioon, läheb ja toob meile patrulli kaela!“

„Võtke ta kinni, siduge!“

Ja ennem, kui oleksin hästi olukorda taipanud, lebasin meeste juures maas, jalad püksirihmaga kammitssasse köidetult.

Nüüd võisid mängijad uuesti oma segatud „21“ jätkata, kuna mina aga kuni mängu lõpuni nende kaaslaseks olin sunnitud jääma.

Üks meestest, keda „Proschektoriks“ kutsuti, oli sellega ametis, et iga panga pealt 5 prots. küünla kuluks sisse kasseeris. Teine ärimees ei jäänud ka esimesest sugugi maha ja arvestas kaartide kuluks iga panga pealt samuti 5 prots. oma kasuks. Mängijad ise aga olid täisverd sportlased omal alal, andudes asjale ihu ja hingega, ärimeeeste suure vahekasu peale nähtavasti mitte sugugi rõhku pannes.

Päris harilikuks nähtuseks kujunes, et sarnastelt mänguöödel mängijad ise kõik tühjade taskutega koju pöörasid, kuna äramängitud raha „Proschektori“ ja kaartide omaniku kukrus puhkas. Ei puudunud ka juhtumised, mil' raha otsalõppemise puhul sinelid ja saapad sealsamas „ärimeeestele“ maha müüdi, et aga võimalust leida mängu jätkamiseks. Kuna sarnased nähtused aga sõjaväes soovimata, olid, siis keelas Kerenski-aege soldatite nõukogu hasartmängud karnisoni piirkonnas ära.

Alguses, sattudes ootamata sarnasesse

võõraste ja omapärasesse seltskonda, tundsin ennast veidi erutatud, kuid pika-peale pani öö omad seadused maksma: jäin tukkuma.

Kui palju aega tukkudes möödunud oli — ei tea, kuid korraga komistas keegi minu üle, roomas siis koerana lohust välja ja kisendas:

„Seltsimehed, patrull tuleb!“

Nagu nõiaväega olid kõik mängijad ööpimedusse kadunud, jättes maha ainult põleva küünla, laiali pillutud kaardid, mõned vähemad rahad ja mind.

Uniselt hädaohtu aimates, kargasin ka mina üles, kuid unustasin ära, et jalad köidetud, mille tõttu omale asemele tagasi kukkusin. Kui viimaks jalad vabastasin, oli patrull juba kohal ja alustas varsti minuga ebameeldivat teekonda nõukogu poole.

Ei aidanud palved ega seletused, sest asi oli ju selgem kui selge: minu juures leiti põlev küünal, laialinillutud kaardid ja raha, samuti nähti äraiooksvaid mängu-seltsilisi — kudas julgesin veel tõendada, et ma raha peale ei olnud mänginud?

Ja nõukogu otsustas:

„Seltsimees Kruusmann'ile määrata 2 nädalat valiu aresti raha peale kaardimängimise eest ja eriti veel sellepärast, et ta oma mängukaaslaste nimesid keeldus avaldamast.“

E. K.

Mitmesugust.

Oktoobris ja novembris ilmunud raudteeülnma käsukirjad.

1. oktoobril — käsukiri nr. 422, — Raudtee-teenijate kutseksamide ja perioodiliste läbikatsumiste määrused.

1. oktoobril — käsukiri nr. 423, Ametisse nimetamised, ümberpaigutused, palga muutmised, ametist vabastamised, abiraha andmised, karistused jne.

3. oktoobril — käsukiri nr. 424, — Raudteeametnikkude ja -teenijate talirietega varustamise korra muutmine.

15. oktoobril, — käsukiri nr. 425, — Ametisse nimetamised, ümberpaigutused, palga muudatused, ametist vabastamised, abiraha andmised, kasutatud puhkeajad, karistused, nimede muutmised, õiendused, jne.

16. oktoobril, — käsukiri nr. 426, — Vedurite küttenormid oktoobri ja novembri kuudeks 1925. aastal.

21. novembril, käsukiri nr. 427, — Sund

tuletõrje harjutustest ja peaproovidest osavõtmiseks.

2. novembril, — käsukiri nr. 428, — Ametisse nimetamised, ümberpaigutamised, palgamuutmised, vabastamised jne.

4. novembril, — käsukiri nr. 429, — Sonda-Mustvee, teevaru kaubandusliste tööde aja kindlaksmääramine. (Täiendus käsukirjale nr. 160, 29. XII. 1921. a.).

10. novembril, — käsukiri nr. 430, — Raudteelaste keskühingu esitaja osavõtu üle korterikomisjonidest. (Täiendus käsukirjale nr. 17, 5. III 1919. aastal.).

10. novembril, — käsukiri nr. 431, — Õnnetuste ja igasuguste muude erakorraliste juhuste üle teatamise ja nende uurimise korra täiendamine raudteelaste Keskühingu esitaja osavõtmisega. (Täiendus käsukirjale nr. 176, 27. IV. 1922. aastal.).

14. novembril, — käsukiri nr. 432, — Ajuti-sed määrenormid laiaroopalise vagunite ja vedurite õlitamiseks. (Käsukirja nr. 407 muutmine).

15. novembril, — käsukiri nr. 433, — Ametisse nimetused, ümberpaigutused, abirahad jne.

16. novembril, — käsukiri nr. 434, — Preemia maksmise määrus määreainete kokkuhoidmise eest vedurimeeskondadele, ja vagunichitajatele laiaroopalisel ja Sonda-Mustvee k. r. raudteedel. (R. T. nr. 109—110 1925. a. põhjal).

16. novembril, — käsukiri nr. 435, — Veduril kütteinete kokkuhoidmise eest preemia maksmise määrus laiaroopalisel ja Sonda-Mustvee k. roopalisel raudteedel. (R. T. nr. 109—110 1925. a. põhjal). Käsukirja nr. 316 maksvuse kaotamine.

16. novembril, — käsukiri nr. 436, — Veata sihtjaama viidud kaubarongide eest vaguniolitajatele preemia maksmise määrus laiaroopalisel ja Sonda-Mustvee kitsaroopalisel raudteedel. (R. T. nr. 109—110, 1925. a. põhjal).

16. novembril, — käsukiri nr. 437, — Vagunite järelvaatajatele, jaama- ja rongiõlitajatele veereva koosseade vigastuste ülesleidmise eest preemia maksmise määrus laiaroopalisel ja Sonda-Mustvee k. r. raudteedel. (R. T. nr. 109—110, 1925. a. põhjal). — Käsukirja nr. 185 muutmine.

16. novembril, — käsukiri nr. 438, — Tasu maksmise kord vedurite ja vagunite jooksva parandused eest laiaroopalisel ja Sonda-Mustvee k. roopalisel raudteedel.

23. novembril, — käsukiri nr. 439, — Määrus priivedude määruse muutmise ja täiendamise kohta. (Käsukiri nr. 17 ja 139 — 1923. a. ja nr. 3 — 1924. a. täiendus ja muudatus).

24. novembril, — käsukiri nr. 440, — Raudtee tehnilise järelevalve kõvendamine.

*

Raudteelaste organisatsioonide ümber.

2. jaanuaril korraldab Raudteelaste Sotsiaal-koolekande ja Tervishoiu Selts raudteelaste pere kehvemate lastele jõulupuud. Senini on üles antud jõulupuust osavõtjateks juba üle 500 lapse.

*

Kultuur-haridusliku ühingu „Raudami“ korraldusel peetakse iga neljapäeva õhtul Keskühingu ruumides teeõhtuid. Sissepääs kõigile raudteelastele vaba. Teeõhtutel on vahetevahel ka raadiokontsert. Lähevas tulevikus kavatakse ühing omale raadioaparaadi muretseada, mis kaugemaid raadio ülesandeid vastu võtab, kuna senised raadio-vastuvõtted A. Kapsi ja Radiofoni firma aparaatidega on toimitud.

*

Igal esmaspäeval ja neljapäeval, õhtuti — kella 6—8, on Keskühingu ja sta-

tistika jaoskonna ruumides Eesti keele kursused. Õpetab härra Ploompuu. Osavõtt kõigile raudteelastele maksuta. Seni on osavõtjaid olnud umbes 50—60 inimest.

*

Raudteelaste Keskühing on tegevuses praegusel ajal Raudteeülema käsukirjades nr. 431 ja 432 ettenähtud juurdluse- ja korterikomisjoni liikmete valimisega. Korteri- ja juurdluskomisjoni valitavate Keskühingu estajate nimed avaldatakse hiljem käsukirjas.

*

Teoksil on samal ajal ka distsiplinaar-kohtute asutamine. Selleks palus Keskühing omale saata juhtnööre I. T. F.ilt.

*

Arvestades viimasel ajal jällegi tõusnud elukallidusega ja teenijate poolt avaldatud nõuetega, kavatakse E. R. K. juhatus lähemal ajal esineda palkade kõrgendamise küsimuses Valitsuse ees märgukirjaga. Märgukiri saadetakse Valitsusele muidugi ühes P. T. T. teenijate kutseühinguga. Protestikoosolek, millise korraldamist mitmelt poolt nõuti Valitsuse liikmete palkade kõrgendamise puhul, jääb sedapuhku ära, sest et see palkade kõrgendus Riigikogu poolt tagasi lükati.

*

Raudtee telegrafistide poolt sai Keskühingu juhatus märgukirja nende palgaastmete tõstmise suhtes. Märgukirjas näidatakse vahekordi, kui viisi telegrafistide palgaastmed teistest teenijatest ajajooksul maha jäänud. Praegusel ajal kogutakse ettetoodud väidete kohta tarvilisi andmeid. Peab ütleva, et telegrafistidel Eesti teenistuse ajal tõesti ei ole „vedanud.“

Ka priipiletite klassi jaotuses on nad maha jäänud neist, kellega endisel ajal üheõiguslikud olid. Ei toonud muudatust nende vahekorrale ka uus priiveo määrus, mis avaldatud Riigi Teatajas nr. 179/180 käesoleval aastal.

*

Pahameelt sünnitas E. R. Keskühingu juhatuses teedeministri Virma vastus raudteemaja nr. 16-k elanikkude palve tagasilükkamise puhul — nendelt nimetatud maja korterite remonteerimise aja kestel poolt üüri võtta. Otsustati esineda teedeministeriumis uue palvega, ära oodata aga, kuni härra K. Virma ministeriumi oma järeletulijale üle annab.

Üks jõuluöö.

Jõuluööd olen ma terwelt 39 tükki üle elanud; kõiki neid muudugi ei mäleta ja paljud ka miskit mälestust järele ei jätnud. Üks neist oli aga mul iseeraline jõuluöö — öudne öö ja selle mälestus püsib wist senikaua, kui liigun. Täst saab tänawu just 20 aastat; tähendab, wõiksin seda jõuluööd juubeldada surmaspääsemise mälestuseks, aga ajad on kehwad! Olgu siis! . . . Saatus on imelik. Tõesti imelik.

Nii kui ma nüüd raudteelane olen, olin jeda ka siis. Meest, kellega tol ajal tihti kokku puutusin, (wiimast korda Saue wallamajas) nimetati ta waenultses laagris pillega „Eestimaa kuningaks“ ja nüüd — 20 aastat hiljem — on tõesti ta selle au omanud, et sarnast nimteust wõib kanda. See on meie praegune lugupeetud Riigivanem Teemant.

Nii on tahtnud saatus, millel ka tahe oli, et ma 20 aasta eest elawate nimekirja edasi jäin.

Teenisin siis Tallinna jaama telegraafis, olin ajutine telegrafist, kellel teenistuse kõrwal palju waba aega üle jäi. Uja möödsaatmiseks käisin koosolekutel, wõtsin osa — niipalju kui jeda mõistisin — ka seltskonnategewusest. Koosolekutel olles, sain tihti walitud ka protokollikirjutajaks (nagu jeda nüüdki ette tuleb). 1905. aasta sügisel ja talwel peeti aga koosolekuid rohkem kui jeda armata wõis; neid oli ümbrusesolewates wallamajades, Tallinnas ja igal pool. Arutati asju, mis tolleaegse seaduste järele tohtimata olid, olgugi et 17. oktoobri manifest palju lubas. Nowembris puhkes lahti Kroonlinnas madruste märs, millest aja wõttis 18. meredivisjon. Märs suruti maha ja sellele järgnesid karistused. Karistuste wastu protestiks kuulutati wälja ülewenemaaline raudteelaste streik.

Wahupeal pandi Baltimaadel maksma sõjaseadus. Keelati koosolekud ja rahwafogumised. Tööliste täidesaatew nõukogu Tallinnas kuulutas wälja aga kontr-sõjaseaduse, mille järele ametiwõimudele, nimelt politseile ja sõjawäele keelati sõjariistade kandmine, fogumised rahustamisele jne.

„Bolta“ koosolekul olin ma üks niinimetatud „maajaadituteist“, kuid sealt õnnestus mul ennem ära puktata, kui kinniwõtmised järgnesid.

Peale selle elas in Saue wanemate kodus ega julenud oma nägu enam Tallinna poole näidata.

Detsembri algul sain aga ühelt oma kaasmõtlejalt kirja, et Tallinna pean ilmuma. Oli parajasti raudteestreif, ronge ei käinud, kuid mis oli mul see maa ka jalgsi ära käia, läksin ju huvitawa asja pärast!

Tallinnasse, teatud kohale tülles, leidsin eest salakoosoleku, kus nõu peeti kawatsuste üle, kuiskiwiisi sõjawäerongide liikumisi takistada. Olgu tähendatud, et walitsusel kawatus oli ronge käima panna sõjawäelaste abil. Peale pikemate läbirääkimiste jõuti otsusele, et üks abinõu selleks on muuseas ka telegraafiliini rikete jünitamine. Minu, kui telegrafisti peale, langes jelle ülesande täidewõimise juhtimine. Pidin „asjatundja“ olema!

Neli abilist kaaja jaades, sõitsime wälja Tallinnast dresiinaga — Saapsalu sihil. Tallinnast Keila wahel toimisime telegraafiliinile neli riket, juhesis ülewäl posti otjas peene waktraadiga üksteisega kokku ühendades. Nii sõitsime kuni Riisipere jaamani. Seal kuulsime, et meie wäljasõit politseiwõimudele teatawaks saanud. Dresiinat maha jättes, pöörasime tulnud teed jalgsi tagasi. Ma jäin nüüd kodu ja algasin walfset elu. Roh, mõnikord trükkisin wallameestele ka mõne üleskutse (L. tööliste nõukogu otjuse) — oli mul selleks oma hektograaf walmistatud.

Rongid käisid ikkagi juhustselt — üle ühe päewa.

Õhtuti waatlesin heameelega ümbruses kaugele paisuwaid tulekahjusid. Tihti ulatas tulekumade arw kümneteni — põlesid ümberkaudsed mõisad.

Närgnes jõululaupäew. See laupäew, millest 20 aastat möödunud. Olin ka metfast kuuse toonud ja nüüd toimetasid kodulased jelle ehtimiselt. Kell wõis umbes 10 olla, läksin toast wälja, et waadelda, kas ka sel õhtul tulekahjusid näha. Neid ei olnud.

Waatasin siis raudteeliini poole; sealt filmasin äkki rongi liikumat, mis tol korral, mil liikumine seismas, nii haruldasena otutus. Ja neid oli foguni faks — üksteise jarel. Esmene neist oli minutit wiis hiljem juba kohale jõudnud, Saue jaama; peatas seal minuti ja liikus edasi. Üksik wedur oli see. Selle järele, kannul tuli teine — klassiwagunitest rong — ja jäi niisamuti Saue jaama ette seisma.

Olin jaamaesijel ja waatasin, mis nüüd peale hakkab. Rong oli täi. sõjawäelasi — madrusteid. Wälja astus waguniist esimene üks sandarm, tülles otjefihis minr juure küsimisega: „Kas teate, noormees, kas elab siin M M ?“ Ma ei teadnud, mida wastata. Nimasin, et asi hea pole. Lubasin järele küsida.

(Sean tähendama, et küsitaw olin i j e, jeda sandarm ei tunnud). Enne aga kui sandarm mu

õnu oleks jõudnud ära kuulata, hõigati teda wagonisje tagasi, kust siis umbes paarümmend püsijedega varustatud madrust välja astusid. Nendele järele tuli 5—6 erasifikut, kõneledes oma wahel Saksa ja Wene keelt. Kõnelejt sain aru, et waieldi kellegi isiku mahalaskmise üle. Kõnelejad olid ka hästi joobnud. Partes, et asi mind puudutab, kawatsejin jaamaesijelt kaduda, et kuhugile ära peita. See oli aga hilja. Wahpeal olid madrused imbruskonna kõwa walwe alla wõtnud ja seijid karaulis iga kui käigu ning tee peal.

Mõni samm nõõda platvormi edasi hiilides, nagu kellegi soomil, astujin minu kohal seiswa klassiwaguni korridoril, kust edasj, — kütteruumi läksin. Keegi mind tähele ei pannud, peale wagonikütja, kes aga raudteeteenija. Niiid jään pealwaatajaks, mis edasi jõudis. Osiiti ja karjuti, waieldi millegi üle ja siis korraga jammus üks jalk madruselj ohwitseri juhatusel mõõda platvormi, enestega lihte erasifikut kaasa wedades. Samu 200 jaamast eemal telegraafiposti juures nägin inimkogude liigutusi, kuid mis seal tehti, polnud kauge maa tõttu pimeduses mitte näha. Kõlas kogupauk. Siis aimasin, mis jõudnud oli. Weel mõni minut askeldusi ja rongile anti käst liikuda. Ma olin aga ifka omas peidukohas edasi. Rasjutades rongi pikalift liiku-

mist, hüppasin rongist mõniseada jammu jaamast eemal maha ja läksin waatama, mis seal tehtud oli, kust pauk kõlas. Werelof . . . Siis jäljed lume peal, need wiisid kuni kuuje pööjasteni. Seal inimene maas. Pärilise jõe weel.

Kiirelt koju jookstes, teatasin juhtumisejt ka teistele jaamaelanikkudele.

Mis niiid teha? — Laip maas koristamata — kas teab kellest loost ka politsejt?

Jõuluöö rahu oli rifutud. Kõneaineks igalühel ärew jõundmus.

Teades, et jarnastejt juhtumistest peab tingimata politseile teatama, tegin ka mina seda, järgmisel hommikul telefoni teel politseile teadet üle andes. Telefonil wastas kreijüüsenia noorem abi Rajewski. Kuuldes mind telefoniga kõnelewat, oli jee härra kohkunud ja küsis: Kuidas? Teie? Teie olete telefoni juures, aga kas eluse jätte. Olete raskest haawatud?

Mõni tund hiljem oli kohale jõudnud ratsanik, keegi kohaline walla elanik ja teatas: „Ratso, et kiirelt kaod. Rad tulenwad täna tagasi. Sind lastakse maha! Sain jelle teate härra M-ilt, kes ije karistusjalga ülema, leitnant Sarnbawiga koos olnud.“

Ja ma kadusin. Kadusin õigel ajal.

A. M.

Lahkeks tähelepanemiseks meie haasföölistele.

1. Vähemate kaastööde eest kuni 300 trükirida aastas, annab toimetusele priilehe. Priileht saab neile, kes toimetusele juba enne oma kirjatööde läbi tuntud on, kohe terve aasta peale saadetud, teigetele aga, kelle töösavust toimetusele veel ei tunne, poole aasta peale prooviks. Suuremate tööde eest, mis sellest ridadearvust üle ulatab, maksab toimetusele priilehe kõrval töö tähtsuse ja väärtuse järgi rahalist tasu ja nimelt: iga „Sides“ äratrukitud trükirea pealt 2—5 marka ning iseäralise tähtsusega ja väärtusliste tööde eest — rohkem. Väljamaksmine sünnib 4 korda aastas, nimelt: märtsi, juuni, septembri ja detsembri kuus. Tasumaksu saamiseks saadab kaastööline nimetatud aegadel toimetusele lehes äratrukitud ridade arve. — Kirjatöödele, mille eest tasu soovitakse, palutakse peale kirjutada „ta-

suline,“ vastasel korral arvab toimetusele neid maksuta kaastöödeks.

2. Eriteadlaste poolt palume ikka, kui võimalik on, algupäralist kaastööd, mille eest kõige kõrgemat hinda maksame. Ümberpanekutest tarvitame ainult seesuguseid, msi alguskeeles üldist tähelepanu ja kiitust leidnud ja millele kirjutajatel üldine autoriteetlik kuulsus. Muid vähemtähtsaid tõlkeid ei tarvitata. Iga tõlke juures olgu kindlasti üles antud, missuguse ajakirja ehk raamatu järele ta tõlgitud. Et teaduslised alused uemate uurimiste ja ülesleiduste läbi tihti muutuvad ning vanunevad, siis tehtagu tõlkeid ainult kõige uemate ja värskemate allikate järgi.

3. Sõnumisaatjate kaastööliste poolt palume eestkätt ainult seesuguseid teateid, millel tea-

GEORG HENDRIKSON

Tehas S. Pärnu mnt. 83-a kõnetr. 18-79

Suures valikus kõikisugu kalameeste nõõre, võrgu paelu, tamsa lõnga ja korki.

Engros.

Ladu Väike Karja nr. 4, Tallinn.

En detail.

duslik, õpetlik ja eefkujuline väärtus ja mis meie ajakirja eeskavas nimetatud huviharudega kokku käivad. Sõnumeid õnnetuist juhtumistest, tülidest, koosolekutest või pidudest võib ainult seeguseid saata; mis raudtee piirkonnas ehk raudteelaste ringkonnas ette tulnud, kui need on üldhuviga. Sõnumeid isiklikkudest vaielustest ehk tülidest, kui nad raudteelaste üldhuvi ei puutu, jäävad avaldamata. Avaldamata jäetud käsikirju võib toimetusest tagasi nõuda ühe kuu jooksul. Mis sellel tähtajal pole tagasi nõutud, hävitatakse ära. Käsikirju, mis „Sides“ ära trükitud, ei saa kellegile tagasi saata, sest need peavad toimetusse jääma.

4. Käsikirju palutakse tindiga kirjutada ja tingimata ühel leheküljel; ka peavad need võimalikelt selged olema, et neid ilma ümberkirjutamata kohe trükki võiks anda.

5. Iga kaastööline, kes kirjutuse all oma pärisnime ei soovi trükki lasta, võib selle asemel ka varjunime tarvitada, kuid toimetusel peab kaastöölise pärisnimi ja aadress tingimata teada olema. Ilma nimeta kirju ei tarvitata. Sisseaadetud kirjatööde kohta, kui neid tarvitada ei või, annab toimetus vastuse „Kirjavastustes.“

Kõigile lugupeetud kaastöölistele.

E. R. Keskühingu juhatuselt lahketa kutset saades „Side“ vastutava toimetaja kohuseid käesolevast numbrist algades jällegi oma peale võtta, pean tähendama, et enese ülesannet püüan täita nii, kuis lubab seda mulle mu oskus ja jõud. Lugupeetud kaastöölisi, kes abiks olnud mu möödunud „Side“ vast. toimetajaks olemise ajajärgul, samuti kõiki neid, kes oma kaastöödega toetanud „Sidet“ viimasel ajal, palun seda jätkata ka niid endise lahkuse ja agarusega. Kaastöödest ripub ajakirja tuum ja sisu ja sellepärast näidaku Eesti raudteeja postiteenijad, et neil tahe on oma häälekandjat sisurikkamaks, mitmekesisemaks ning sellega ka populäärsemaks teha.

Tallinnas, detsembril 1925.

Lugupidamisega

Alfred Michelson

J. OJA.

„Side“ lähem kaastööline.

Kirjavastused.

E. K., Värskas. Kasutame heameelega. Ilmuvad kõik, kui ruum lubab.

Juna. Postiasutuste raudteejaamadesse koondamise üle on kirjutatud juba mitu korda. Olakse poolt ja vastu ja sellepärast on raske otsustada, kellel ses küsimuses õigus. Igatahes, koosseisude kokkutõmbe poliitikat peab meie riiki ikkagi jätkama.

V. S. Palume jätkata.

Senta. Läheb küll. Laske tulla!

L. R. Uuest aastast laseme Esperantole eriosa; selleks on soovi mitmelt poolt.

Vastutav toimetaja: A. Michelson.

Väljaandja: Eesti Raudteelaste Keskühing.

Trükitööstuse o. t. „Waba Maa“ trükk, Tallinnas

Kaubamaja „MARS“ Harju tän. Nr. 23

Tel. 8-53

ELEKTROTEHNIKA JA INSTALLATSIOONI ÄRI

Mootorid, dünamod, aparaadid, armatuurid, triikraud, keedunõud, elemendid, tulvid, kuplid, pärlid, taskulambi kestad, taskulambi pinnid, installatsioonimaterjal jne.

Kuulsa Viini hõõglampide vabriku Joh. Kremenzky A.-S. ainuesitaja.

Tunnistage ainult meie tampe „METALLUM“

F. WAHTMEISTER

Tel 50. -- Tallinnas, Suur Tartu mnt. Nr. 1. -- Tel. 50.

Soovitab omast suurest ladust mõõdukate hindadega

Raud-, terasriistu, masinaid,
ehituse materjaalisi ja maja-
pidamise tarbeasju

Philipp Schaefer

Tallinn, Harju tän. 21.

∴ Kõnetr. 12-12 ∴

soovitab

kohaseid jõulukinke:

Ilupostpaberid ja ümbrikud
karpides

kirjutusgarnituure

aktimappe nahast

tädetavaid sullepäid kuld-
sulgedega

igasugu block-note

taskunuge

värvikaste ja pliiaatsid las-
tele

J. n. e. J. n. e.

SOODNE SISSEOSTUKOHT!

K./M.

F. O. TREUBLUT

PIKK TÄN. 18

TALLINNAS

SOOVITAB IGAT SELSI

ROHUKAUPA ja VÄRVISI

0

PAUL MICHELSON

KARVANAHA-, KÜBARA- ja MÜTSIKAUPLUS

Väike Karja tän. nr. 6 Tallinnas.

Soovitab igaseltsi kübaraid, Inglis, soni-, jahtklubi- ja kooliõpilaste
mütse. Peale selle igasugu karvanahku, boasid, kraesid, muhve ja
karvamütse.

Hinnad odavad

Kasukaid ja karvaasju võetakse suveks hoiule et koide eest kaitsta.